

LIKOVNA UMETNOST

OSNOVNA ŠOLA

Izobraževalni program osnovne šole

Izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Prilagojeni izobraževalni programi osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom

Drugo vzgojno-izobraževalno obdobje,
Tretje vzgojno-izobraževalno obdobje

OBVEZNI PREDMET

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: likovna umetnost

Predmetnik za osnovno šolo

Prilagojeni predmetnik za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre

Predmetnik prilagojenega programa osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom

4. razred	5. razred	6. razred	7. razred	8. razred	9. razred
70	70	35	35	35	32

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Primož Krašna, Zavod RS za šolstvo; dr. Janja Batič, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta; Maja Bencek, OŠ Gorišnica; Andreja Blimen Majcen, OŠ Pod goro Slovenske Konjice; mag. Katarina Dolgan, Zavod RS za šolstvo; Mojca Dolinar, Zavod RS za šolstvo; Anka Dornik Valič, Šolski center Nova Gorica; Mihaela Gregorc, Gimnazija Ledina; dr. Jerneja Herzog, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta; Lota Kahne, CIRIUS Kamnik; mag. Natalija Kocjančič, Zavod RS za šolstvo; dr. Katja Kozjek Varl, Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta; Petra Lebar Kac, OŠ Janka Padežnika Maribor; mag. Vesna Rakef, OŠ Trzin in GSŠRM Kamnik; Staša Slapnik, Ekonomska gimnazija in srednja šola Radovljica; Barbara Tacar, OŠ Poljane; dr. Bea Tomšič Amon, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta; dr. Špela Udovič, Srednja medijska in grafična šola Ljubljana; Jasmina Žagar, Gimnazija Novo mesto; dr. Tilen Žbona, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta; Martina Žličar, OŠ Vransko-Tabor.

JEZIKOVNI PREGLED: Mira Turk Škraba

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Ucni-nacrti/2025/UN_OS/Didakticna_priporocila_k_ucnemu_nacrtu_likovna_umetnost_2025.pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID 243529731

ISBN 978-961-03-0994-9 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

BESEDILO O SEJI SS

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na 244. seji dne, 22. 5. 2025, določil učni načrt likovna umetnost za izobraževalni program osnovne šole, izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre in prilagojene izobraževalne programe osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na 244. seji dne, 22. 5. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu likovna umetnost za izobraževalni program osnovne šole, izobraževalni program osnovne šole s prilagojenim predmetnikom za osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre in prilagojene izobraževalne programe osnovne šole z enakovrednim izobrazbenim standardom.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPICNE STRANI

V dokumentu je za učenke in učence, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih učenci izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi ducilist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quiatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaioirem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelim lam alit re, omnis ab il mo dolupti connihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaepeped quame moditatum ipient veligna tessint laessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusclisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tessequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

- Učenec
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.
 - Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repeliam.
 - Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
 - Ut fuga. Nemperum fuga.**
 - Ma vellaut quatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
 - Omnim ut doluptur, quam consequ.
 - Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorum quasimus mo mi.*
 - Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cupratu repeliam.*
 - Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
 - Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

- ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint
☐ veligna tessint ☐ laborerat voluptiurem ☐ veligna tessint

Pojmi, ki jih učenec mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo učenci.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

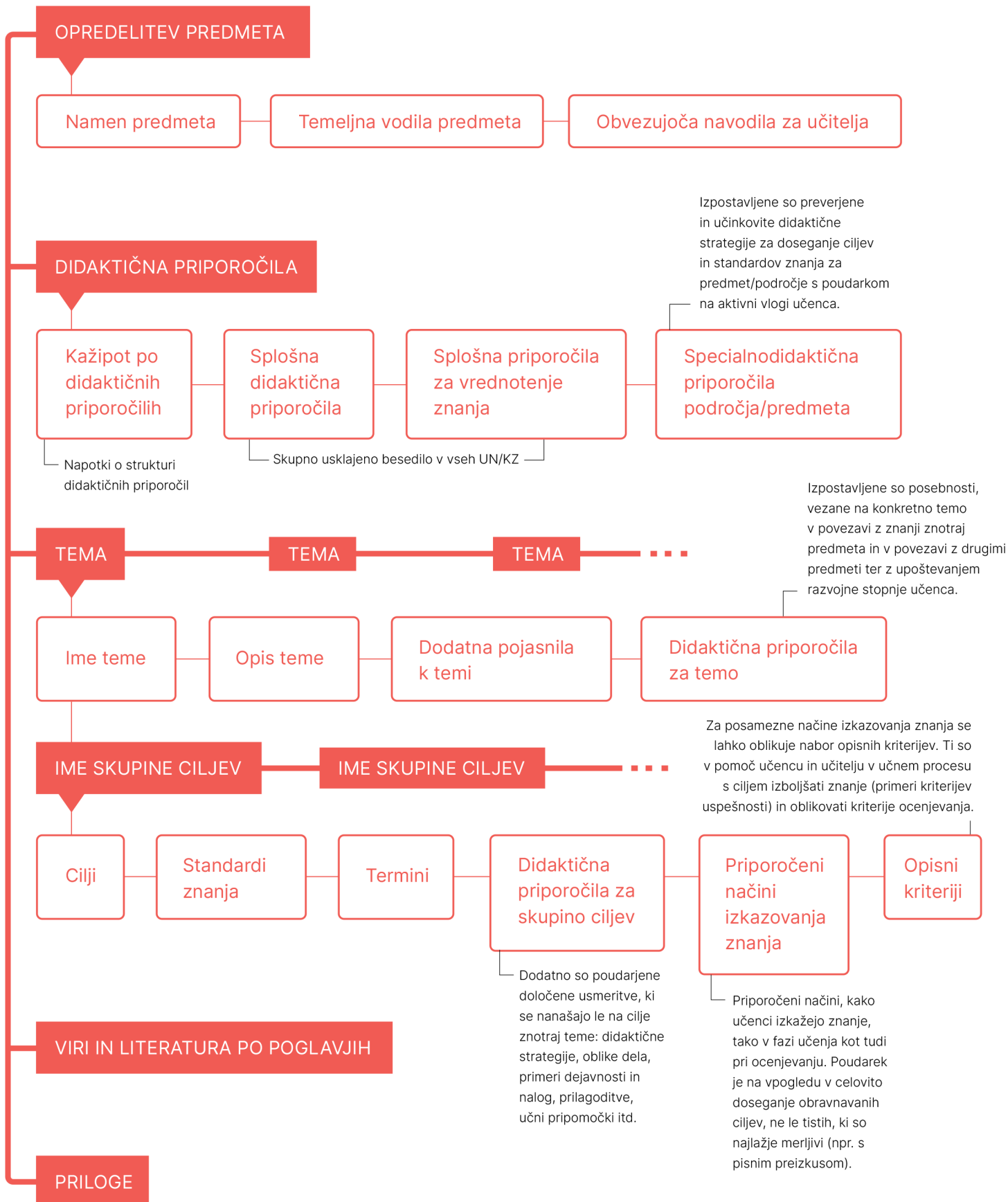
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA.....	9
Namen predmeta.....	9
Temeljna vodila predmeta	10
Obvezujoča navodila za učitelje	10
DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	11
Kažipot po didaktičnih priporočilih	11
Splošna didaktična priporočila	11
Splošna priporočila za vrednotenje znanja ...	13
Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta	14
DRUGO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO OBDOBJE	22
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA.....	23
LIKOVNI JEZIK	24
Likovni jezik	25
LIKOVNE TEHNIKE.....	32
Likovne tehnike.....	32
LIKOVNE VSEBINE V PROSTORU IN ČASU	37
Likovne vsebine v prostoru in času.....	37
TRETJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO OBDOBJE	41
TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA.....	42
LIKOVNI JEZIK	43
Likovni jezik	43
LIKOVNE TEHNIKE.....	50
Likovne tehnike.....	50
LIKOVNE VSEBINE V PROSTORU IN ČASU	54
Likovne vsebine v prostoru in času.....	54
VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH	58
Didaktična priporočila.....	58
PRILOGE	59

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Predmet likovna umetnost v osnovni šoli temelji na odkrivanju, spodbujanju in razvijanju ustvarjalnosti, inovativnosti, likovne občutljivosti ter sposobnosti opazovanja in presojanja. Učence seznanja z razvojem likovne umetnosti, jim razvija pozitiven odnos do nje, postavlja izhodišča za razumevanje likovnih del ter spodbuja kritično in konstruktivno mišljenje. Ima pomembno vlogo pri razvijanju prostorskih predstav in sposobnosti vizualizacije, ki ne smejo manjkati na nobenem poklicnem področju. Pri predmetu likovna umetnost učenci razvijajo ročne spretnosti, ki neposredno vplivajo na skladen psihofizični razvoj otroka in mladostnika.

Predmet je zasnovan tako, da učencem v skladu z njihovimi razvojnimi zmožnostmi z likovnim opismenjevanjem postopno in sistematično približa likovno umetnost. Močna stran likovne umetnosti je v oblikotvornosti (zamišljanje, načrtovanje in izvedba oblik v dvo- in tridimenzionalnem prostoru). Likovno opismenjevanje poteka v več stopnjah, ki učence vodijo od primarnega in spontanega do poglobljenega in osmišljenega likovnega izražanja.

Temeljna dejavnost pri pouku likovne umetnosti je praktično likovno izražanje in ustvarjanje z različnimi likovnimi materiali in orodji, upoštevajoč likovni jezik, z namenom razvijanja ustvarjalnosti, psihomotoričnih spretnosti, doživljanja in razumevanja likovne umetnosti. Z likovnim ustvarjanjem učenci razvijajo svojo ustvarjalnost in domišljijo, izražajo svoje občutke in vrednote, gradijo svojo samopodobo ter razvijajo empatijo. Likovno ustvarjanje pozitivno vpliva na učenčevo psihofizično zdravje ter razvija komunikacijske veščine. Hkrati omogoča razumeti vlogo umetnosti v drugih dejavnostih in vsakdanjem življenju. Pomemben vidik predmeta likovna umetnost je tudi spoznavanje kulturne dediščine in umetniških del. Predmet učencem omogoča, da v skladu s svojimi zmožnostmi z likovno dejavnostjo ob umetniških delih raziskujejo, povezujejo in usvajajo vsebine likovnih področij, ki so zasnovane na osnovah likovnega jezika. Predmet razvija učenčevo razumevanje vidnega prostora z vodenim in samostojnim opazovanjem. Učenci vidni svet na spoznavni ravni raziskujejo in razčlenijo, na izrazni pa ga preoblikujejo in ob tem krepijo ter razvijajo lastno likovno govorico in likovni izraz. Likovna ustvarjalnost vpliva na to, da vizualnost povzdigne iz zgolj čutne ravnine doživljanja na raven duhovnega doživetja.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Pridobivanje znanj pri predmetu temelji na likovnem izražanju. Likovne naloge so oblikovane kot likovni izzivi, ki krepijo izrazne možnosti učencev, njihov občutek za estetiko, omogočajo pridobivanje novih spoznanj o likovnoteoretičnih pojmi, posebnostih likovnih materialov in pripomočkov ter rokovanja z njimi in doživljanju likovnih motivov. Učni načrt je oblikovan tako, da omogoča podlago za celostno načrtovanje učnih ur, pri čemer se prepletajo cilji in standardi znanj skozi tri med seboj povezljive teme: likovni jezik, likovne tehnike ter likovne vsebine v prostoru in času. Učitelj pri načrtovanju učne enote povezuje cilje in standarde znanj vseh treh tem ter jih v okviru vzgojno-izobraževalnega obdobja smiselno prilagodi specifičnim spretnostim in lastnostim oddelka ali posameznega učenca. Likovna umetnost učencem omogoča, da doživljajo izkušnjo ustvarjalnega procesa. Likovne naloge so zastavljene tako, da omogočajo samostojno raziskovanje in spodbujajo različne likovne odzive učencev. Ciljna in problemska naravnost morata slediti naravi predmeta likovna umetnost, v katerem je ustvarjalni proces ključna komponenta za doseganje zastavljenih ciljev. Predmet učencu pomaga vzpostaviti pozitiven odnos do likovne umetnosti ter mu s tem omogoča razvoj lastnih zmožnosti doživljanja in razumevanja likovnih umetnin in kulturne dediščine. Učitelj spodbuja učence, da ob spoznavanju umetnin iz različnih časovnih obdobj in kulturnih okolij razvijejo spoštljiv odnos do kulturnih različnosti in posebnosti. Učenci razvijajo sposobnosti za povezovanje lastnih ustvarjalnih in izraznih pogledov z mnenji drugih. Likovna umetnost ima pomembno vlogo v procesu socialnega razvoja in učenja. Likovne naloge so zasnovane tako, da učencu omogočajo zaznavanje lastnih sposobnosti in prepoznavanje močnih področij. Praktično likovno izražanje učencem ponuja priložnosti za konstruktivno spoprijemanje s stresom, uravnavanjem čustev, misli in vedenj.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Zaradi narave predmeta in kompleksnosti vzgojno-izobraževalnega procesa učitelj delo v učilnici prepleta z delom izven učilnice. Učitelj, ki poučuje predmet likovna umetnost, naj sodeluje z vsemi učitelji po vertikali in horizontali ter se povezuje v načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega dela v učnih vsebinah, dejavnostih, ciljih ali konceptih glede na namen učenja.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelke *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek **Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifične.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka **Didaktična priporočila za temo** in **Didaktična priporočila za skupino ciljev** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti učencev, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka **Priporočeni načini izkazovanja znanja** in **Opisni kriteriji**, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj učencev prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike

didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi učencem omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih premišljeno, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega učenca, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » učence aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » učencem omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe učencev;
- » učencem postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri učencih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov učencev;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta učencem omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo učence k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju,

reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe učencev v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela učencev, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna tudi za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih učencev. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost učencev s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter učencev iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki učencem iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za učence iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja učencev skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju znanja (ugotavljanje predznanja in znanja učenca na vseh stopnjah učenja), kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega učenca, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja učenčevo predznanje in ugotovitve uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek učenca. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih učencev ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako učenec dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;

- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;
- » spodbuja učenca, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira učenčevo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » učenca spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » učencu sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj učencu omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je učenec spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe učenca, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljnih učnega načrta in jih učitelj pri učencu sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi učencu. Če učenec v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznolikega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi učenec izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

Narava predmeta zahteva specifične didaktične, materialne in prostorske pogoje. Za uresničevanje ciljev in standardov znanj učnega načrta za predmet likovna umetnost, kvalitetne izvedbe učnega procesa in zagotavljanja ustreznih ter varnih delovnih in učnih pogojev je priporočljivo, da pouk izvajamo v specializiranih ali prilagojenih učilnicah (Filipčič, 2019) ter v okviru blok ur ali v strnjeni obliki.

1 Spodbujanje ustvarjalnega procesa

Učitelj sledi načelu svobodnega likovnega izražanja in ustvarjalnosti tako, da omogoči učencem **razvijanje lastnih ustvarjalnih postopkov**. Izdelki učencev **naj ne bodo vaje iz likovne teorije**, temveč **pristen izraz njihovih prizadevanj**, pobud, likovnih zmožnosti, da se izrazijo z likovnimi sredstvi in oblikovnimi načeli. Učitelj pri pouku likovne umetnosti s **kakovostno povratno informacijo** (ta je ključna za uspešno učenje v vseh njegovih fazah) usmerja učence, da so pri likovnem izražanju lahko izvirni, posebni, prepoznavni – individualni – in da se lahko besedno in v likovnih delih izražajo z nepričakovanimi rešitvami. Učenci pri likovnem izražanju uresničijo svoje nenavadne zamisli ter eksperimentirajo z različnimi likovnimi praksami.

Proces likovnega opismenjevanja temelji na ustvarjalnem procesu.^[1] Pri pouku likovne umetnosti bi morali učenci doživeti vse stopnje ustvarjalnega procesa, tako pri izzivu iskanja ideje kot tudi veselje, ko se ta ideja pojavi in materializira. To pomeni, da mora učitelj zasnovati likovne naloge tako, da podpirajo in omogočajo ustvarjalni proces, njihova izvedba je lahko tudi dolgotrajnejša. Učenci se lahko dlje časa zadržijo pri oblikovanju izdelka, ga nadgrajujejo, preoblikujejo in preizkušajo različne rešitve. Pomemben ni le končni rezultat, torej izdelek, pač pa tudi sam proces ustvarjanja, ki tako postane tudi sam eden od ciljev pouka.

2 Sistematičnost in postopnost pri pouku likovne umetnosti

Cilji predmeta sledijo načelu sistematičnosti in postopnosti. Učitelj načrtuje likovno dejavnost pri pouku tako, da izhaja iz učenčevih predhodnih likovnih spoznanj ter postopoma uvaja zahtevnejše likovne koncepte. Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje je namenjeno spontanemu likovnemu izražanju, spoznavanju osnovnih likovnih pojmov in odkrivanju izraznih možnosti likovnih materialov. V drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju učitelj ob likovnem izražanju usmerja učence v razumevanje različnih plasti likovnega izdelka. V tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju je pozornost učencev usmerjena v razumevanje prepletanja različnih plasti likovnega dela pri lastnem likovnem izražanju in spoznavanju likovnih del umetnikov.

3 Metode in oblike dela pri pouku likovne umetnosti

Pouk likovne umetnosti temelji na likovnem izražanju učencev. V uvodnem delu učne ure naj prevladuje metoda pogovora, s pomočjo katere učenci ob učiteljevih usmeritvah in vprašanih prihajajo do novih spoznanj. Učitelj naj vključuje metodo razprave, npr. pri vrednotenju likovnih del, pri katerem učenci predstavljajo različne poglede in argumentirajo svoje ugotovitve. Pri pogovoru o likovnih delih naj učitelj dovoljuje različna mnenja učencev, saj posamezniki različno doživljajo in presojujejo likovna dela. Pogovor usmerja tako, da učenci postopoma postajajo občutljivi za različne plasti likovnega dela. Premišljeno izbira oblike pogovora o likovnih delih in njihovem nastajanju, vsebinah, likovnih materialih, izraznih sredstvih, oblikovalnih načelih ter pomembnosti likovnih del.

Učitelj usmerja dejavnost tako, da vedno vključuje vse učence, pozoren je na spoštljivo komunikacijo, jih spodbuja k dialogu ter pri tem skrbi za postopnost in kontinuiranost vprašanj in odgovorov. Učitelj načrtuje ustrezne metode in oblike dela, npr. individualno delo lahko nadgradi v skupinsko delo. Likovno dejavnost lahko načrtuje tudi v parih (predvsem pri tehnično zahtevnejših nalogah), v redkejših primerih v skupinah, pri čemer se učenci učijo sodelovanja, poslušanja, dogovarjanja in upoštevanja različnih mnenj.

4 Načrtovanje pouka likovne umetnosti

Učitelji načrtujejo likovne dejavnosti v skladu s **cilji učnega načrta** in ob **upoštevanju likovnih zmožnosti učencev**. Likovne dejavnosti so zasnovane kot **izvedba likovne naloge**, ki učencem omogoča, da ob **likovnem izražanju spoznavajo likovni jezik**, se **izražajo na različnih likovnih področjih z različnimi likovnimi materiali** in

pripomočki (likovnimi tehnikami), razvijajo zmožnost doživljanja in snovanja likovnih motivov in lastnih likovnih rešitev ob spoznavanju umetniških del. Likovne naloge so oblikovane tako, da učence spodbudijo k **izvirnemu likovnemu izražanju.** To pomeni, da naloge omogočajo in spodbujajo iskanje lastnih likovnih rešitev ter vključevanje zanimivih in nenavadnih idej v likovno delo. Likovni motiv mora biti zastavljen široko in predstavljen tako, da spodbudi več različnih idej, npr.

» *človeška figura v gibanju – učencem omogoči, da upodobijo svoja vedenja, izkušnje, želje, doživetja in vizualne predstave; učenci izbirajo med širšim naborom možnosti: šport, ples, igra s prijatelji.*

Učencem likovne naloge omogočajo, da že poznane materiale, postopke, umetnine, objekte ipd. doživijo in uporabijo v svojih delih na nov način, npr.

» *vključevanje tradicionalnih primerov slovenske arhitekture (npr. kozolec, tradicionalna slovenska hiša) v načrtovanje nove sodobne arhitekture.*

Likovna naloga učencem omogoča, da umetniško delo poustvarijo v drugem likovnem področju, npr.

» *učenec izdelava grafiko na odlagi poznavanja obstoječe umetnine v prostoru, npr. spomenik v domačem kraju kot izhodišče za motiv grafičnega lista.*

Likovne naloge so oblikovane tako, da spodbujajo skladnost in večplastnost likovnega dela učencev. Učenci dosežejo skladnost likovnega dela z načrtovanjem svojih dejavnosti od zamisli do realizacije (začetna ideja, ki se oblikuje med pogovorom in se lahko nadaljuje v osnutkih ali skicah, spodbujanje ustvarjalnega procesa, ne produkta). Učitelj likovno delo učenca razume kot proces, končno likovno rešitev pa kot skupek vseh predhodnih korakov, tudi neuspešnih rešitev, npr.:

» *končni izdelek pri arhitekturnem oblikovanju lahko predstavljajo vse skice in maketa, lahko tudi zapisi, poročila, predstavitev;*

» *pri grafiki je pomemben celoten postopek od skice, matrice, neuspešnih odtisov do signiranega grafičnega lista;*

» *pri ukvarjanju s sodobnimi umetniškimi praksami (performans, instalacija) učenci načrtujejo delo po korakih od ideje do izvedbe;*

» *pri skupinskih oblikah dela je treba individualne ideje uskladiti s skupino; končni rezultat je produkt dela skupine, ne posameznika.*

Večplastnost se nanaša na celovitost zasnove likovne naloge, ki vsebuje likovnoteoretični problem, likovno tehniko in motiv. Učenci dobijo priložnost, da se v svojem delu soočijo z večplastnostjo likovnega dela, kar pomeni opuščanje nalog, pri katerih je pozornost učenca usmerjena predvsem v eno plast (npr. v likovni jezik ali samo v motiv).

Učitelj učencem omogoči, da se ukvarjajo tudi s problemsko zahtevnejšimi likovnimi nalogami, pri čemer izhajajo iz različnih problemskih situacij v povezavi z drugimi predmetnimi področji (slikanica kot multimodalno delo, podnebne spremembe skozi sodobne umetniške prakse, biodiverziteta kot izhodišče za kompleksno kiparsko likovno delo idr.).

Učitelj pri načrtovanju likovne naloge smiselno vključuje in sočasno načrtuje cilje vseh treh tematskih področij (likovni jezik, likovne tehnike in likovne vsebine v prostoru in času). Pri tem je pomembno, da zavestno spodbuja razvoj vseh treh področij učenčeve osebnosti: kognitivnega, psihomotoričnega in afektivnega. Likovne naloge zasnuje z različnimi izhodišči – na osnovi likovnega motiva, likovne tehnike ali likovnega pojma. Tako učenec omogoči raznolik potek likovne dejavnosti, saj lahko izhaja iz teorije k likovnemu izražanju ali obratno, iz likovnega izražanja k teoriji (spoznavanje likovnih pojmov – likovni jezik). Uporaba različnih učno-vzgojnih strategij spodbuja večjo motivacijo za likovno izražanje različnih tipov učencev, tudi glede na njihove sposobnosti.

Učitelj pri načrtovanju pouka likovne umetnosti upošteva načeli individualizacije in diferenciacije. Likovne izzive prilagodi individualnim zmožnostim učencev in njihovi razvojni stopnji, zato je pozoren na stopnjo razvoja učenčevih mentalnih in motoričnih funkcij. Upoštevati mora posebnosti individualnega razvoja in morebitno prehitevanje ali zaostajanje posameznih učencev v tem razvoju. Za specifične skupine učencev mora zagotoviti ustrezne pogoje dela z upoštevanjem individualiziranega programa učenca ter konceptov, smernic in navodil za delo s specifičnimi učnimi skupinami. Opredeli tiste cilje in znanje, ki jih bodo lahko dosegli učenci s svojimi specifičnimi zmožnostmi, in jih sproti prilagaja pri izvajanju likovnih nalog. Učitelj pouk načrtuje tako, da upošteva interese učencev na način, da jih lahko tudi aktivno vključi v oblikovanje likovne naloge (sooblikovanje motiva, izbira likovnih materialov). Možnost izbire učenec omogoča, da zadovoljijo svoje interese in radovednost, dobijo priložnost za raziskovanje materialov in pripomočkov – likovnih tehnik in likovnih pojmov. Učenci v procesu likovnega izražanja spoznavajo načine delovanja in vedenja, ki so lastni likovnim umetnikom (iščejo vzore za lastno ustvarjanje, se igrajo z idejami in materiali, preizkušajo možnosti, opustijo neuspele poskuse, se posvetujejo z drugimi, kombinirajo materiale in področja, iščejo svoje oblikovalske postopke). S tem pridobijo več nadzora nad vsebino, materiali in pristopi.

Učitelj veliko pozornosti namenja tudi skrbi za varstvo okolja, ekološkemu vprašanju, kemijski varnosti in varstvu pri delu. Posebno pozornost namenja učenčevemu pravilnemu, odgovornemu in varnemu ravnanju z likovnimi materiali, orodji in pripomočki.

5 Udejanjanje skupnih ciljev pri pouku likovne umetnosti

Učitelj pri načrtovanju ciljev predmeta udejanja tudi skupne cilje osnovne šole petih področij. Področje skupnih ciljev **jezik, državljanstvo, kultura in umetnost** je najtesneje povezano s predmetom likovna umetnost, saj so znanje in veščine, ki so del tega področja, obenem tudi sestavni del predmeta in njegove didaktike. Učitelj cilje dosega postopoma skupaj z učenecem v likovnoustvarjalnem procesu, v katerem se učenec skozi likovni jezik, tehnike in vsebine opredeljuje do jezika, državljanstva, kulture in umetnosti in s tem tudi do lastne, lokalne, nacionalne ali globalne identitete (raziskovanje kulturne dediščine domačega kraja ali kraja šolanja, priprava medgeneracijske likovne delavnice ipd.). Področje **digitalne kompetentnosti** se umešča v pouk predmeta pri likovnih tehnikah, pri katerih lahko digitalna orodja nadomestijo klasične likovne tehnike. Digitalna orodja je smiselno umeščati v pouk, kadar ponujajo učinkovitejše in aktualnejše rešitve od tradicionalnih likovnih tehnik (urejanje fotografij, 3D modeliranje ipd.). Področje digitalne kompetentnosti se lahko umešča tudi pri likovnih vsebinah, predvsem pri odkrivanju vizualnih in likovnih del na svetovnem spletu, z vzpostavljanjem lastne digitalne identitete ter razumevanjem avtorskih pravic in njihove uporabe, nikakor pa ne sme nadomestiti razvijanja ročnih spretnosti. Področje **zdravja in dobrobiti** razvija pozitiven odnos do sebe in sveta, stik z lastnimi čustvenimi in socialnimi veščinami ter sprejemanje različnosti in raznolikih pogledov (vrednotenja likovnih del, timskega dela, projektnega likovnega dela v razredu, namenjenega spoznavanju samega sebe ali

aktualnih družbenih vprašanj ipd.). Z metodami in oblikami dela učitelj poleg obeh podpodročij socialne in duševne dobrobiti, ki sta zastopani tudi neposredno v ciljih, razvija tudi podpodročje telesna dobrobit z aktivnimi poučevalnimi oblikami in prekinjanjem dolgotrajnega sedenja z kratkimi aktivnimi odmori. **Trajnostni razvoj** je kot področje skupnih ciljev mogoče načrtovati na raznolikih ravneh poučevanja predmeta likovna umetnost (materialna ali vsebinska priprava, organizacija učilnice, medosebni odnosi ipd.). Cilje trajnostnega razvoja uresničujemo z rabo trajnostnih likovnih in drugih materialov (oblikovanje v naravnem prostoru z naravnimi materiali, ponovna uporaba likovnih materialov, umeščanje reciklaže v likovno oblikovanje ipd.). Ob tem učenec spozna realne teme in se odziva nanje ter samoiniciativno išče konkretne trajnostne rešitve (oblikovanje vizualnih sporočil za ozaveščanje pomena trajnostnega razvoja, trajnostne rešitve oblikovanja prostora ipd.). Pri predmetu likovna umetnost uresničujemo področje **podjetnosti**, pri čemer učenec v aktivnih rešitvah ustvarja dobrobit za druge (priprava in odprtje likovne razstave ali dogodka, oblikovanje publikacij, oblikovanje uporabnih predmetov ipd.) ob povezovanju z raznolikimi predmetnimi področji. Učitelj lahko pri delu z učenci po principu »od ideje do izdelka« udejanja podjetnostno kompetenco celostno, zastopano z vsemi skupnimi cilji področja podjetnosti. Učitelj pripravi dejavnosti, namenjene spodbujanju podjetnostih veščin pri učencih, kot so iskanje izzivov, fluentnost idej, sodelovalno učenje. Podjetnost je priporočljivo razvijati v skupinah, v katerih si učenci razdelijo naloge. Ključnega pomena je, da so aktivno vključeni v celoten proces (od prepoznavanja problema, oblikovanja možnih rešitev in izbire najprimernejše do njenega razvoja in uresnitve) ter da rešujejo osmišljene in avtentične izzive, kot so npr. ureditev učilnice, oblikovanje knjige kuharskih receptov, priprava vizualne podobe šolske prireditve. Pri tem se učijo rokovanja in učinkovitega upravljanja z različnimi viri, kot so materialna sredstva ali finance. Pomemben proces z vidika podjetnosti je tudi vrednotenje doseženih rezultatov, kot npr. grafični plakat filmskega večera, skrbno načrtovani spominek, ki simbolizira domači kraj, ter pridobljenih znanj in veščin.

6 Motivacija pri pouku likovne umetnosti

Spodbujanje in ohranjanje interesa za likovno izražanje pri pouku likovne umetnosti je povezano s sposobnostjo učitelja, da učencem omogoči avtentično izkušnjo likovnega ustvarjanja. To pomeni, da učencem v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju omogoči, da se igranje spoznavajo s posebnostmi ponujenih likovnih materialov in pripomočkov. Zasnujejo svojo idejo, jo spreminjajo, se posvetujejo z drugimi (npr. s sošolci), tvegajo pri svojem delu in opustijo neuspele poskuse ter se likovno izrazijo po predstavljenih postopkih na povsem individualen način. Kombinirajo likovne materiale različnih likovnih področij. Znanje o ravnanju s primarnimi likovnimi materiali nadgrajujejo v drugem in tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju z razvijanjem doslednosti in natančnosti. Pri likovnem izražanju skozi svoje delo govorijo o sebi, svojih prepričanjih, kulturi, zgodovini, istočasno ustvarjajo več različnih likovnih del, z enim likovnim izdelkom ali idejo se lahko ukvarjajo več časa, napake sprejemajo kot izhodišče za nove izvedbe in projekte. V višjih razredih osnovne šole lahko interes za likovno izražanje učitelj ohranja še z vključevanjem elementov družbeno angažirane umetnosti, za katero je značilno, da se povezuje z različnimi disciplinami, skuša vplivati na procese v družbi, producira kolektivna dela, ki vplivajo na javno sfero, spodbuja interakcijo in posega na področja izven umetnosti. Pri tem je pomembno upoštevati vrednote kulture sobivanja, človekove pravice, dostojanstvo, kulturno dediščino in kulturno raznolikost.

7 Vrednotenje pri pouku likovne umetnosti

Učitelj spremlja napredek učencev pri pouku likovne umetnosti s formativnim vrednotenjem, ki je vključeno v proces likovnoustvarjalnega dela. Namenjeno je odpravljanju nejasnosti in težav, popravljanju in spodbujanju

učencev v procesu nastajanja likovnega dela. Hkrati pa učitelj spremlja in vrednoti napredek učencev s pomočjo sumativnega vrednotenja, ki je zaključna faza vsake didaktične enote. Pri pouku likovne umetnosti vrednotenje vedno poteka po zastavljenih merilih, ki izhajajo iz ciljev likovne naloge, ter kriterijev uspešnosti, ki jih sooblikujejo učenci. Vrednotenje poteka v obliki pogovora o nastalih likovnih delih, pri čemer učitelj učence spodbuja k izražanju lastnih mnenj. Učencem omogoči, da razvijajo svoje vizualne interpretativne sposobnosti, kritično argumentirajo svoja stališča in postajajo vse bolj občutljivi za različne plasti likovnega dela. Pri tem se navajajo na spoštovanje različnih mnenj, strpnost in kulturni dialog.

8 Priporočila za preverjanje in ocenjevanje znanja

Pri pouku likovne umetnosti preverjanje znanja razumemo kot vrednotenje likovne dejavnosti učencev; predstavlja sestavni del poučevanja likovne umetnosti.

Učitelj naj bo pri ocenjevanju pozoren na nekatere izzive številčnega ocenjevanja pri likovni umetnosti, kot so: potencialna subjektivnost ocenjevanja, nezmožnost natančnega ocenjevanja osebne izkušnje, ki se lahko kaže ali ne kaže v posredovanem sporočilu likovnega izdelka (izvirnost motiva), omejevanje ustvarjalnosti z namenom sledenja ozko postavljenim merilom, izpostavljenost učitelja pritiskom okolice (drugi učitelji na šoli, vodstvo šole in starši).

Ocena pri pouku likovne umetnosti naj bo odraz učenčevega napredka na kognitivnem, psihomotoričnem in afektivnem področju. Napredka učitelj ne more ocenjevati po enem samem izdelku, ocenjuje ga lahko zgolj skozi proces. Priporočljiv način ocenjevanja pri pouku likovne umetnosti je ocenjevanje mape izdelkov, ki vsebuje več učenčevih likovnih izdelkov, tudi morebitne skice, neuspele likovne rešitve ipd.

Merila za ocenjevanje večje skupine izdelkov izhajajo iz splošnih meril za vrednotenje izdelkov, in sicer obvladovanje likovnega jezika in likovne tehnike ter izvirnost likovnega motiva. Tako pridobljena ocena lahko bolj objektivno pokaže, kako je učenec izvedel zastavljene likovne naloge in kakšen je bil pri tem njegov napredek. Primer dobre prakse je lahko kreiranje elektronskih map, v katere učenci zadnjega vzgojno-izobraževalnega obdobja nalagajo vse fotografije svojih likovnih del. Vsak učenec ima svojo mapo v skupni rabi z učiteljem, v kateri se nahajajo tudi opisi likovnih nalog, merila za vrednotenje posameznih izdelkov ter merila za ocenjevanje skupine likovnih izdelkov.

Priporočeni oz. možni načini izkazovanja znanja

Učenec lahko izkaže svoje znanje na različne načine. Glede na naravo pouka predmeta likovna umetnost, ki naj bi potekal ob povezovanju treh tem, predlagamo skupne priporočene oz. možne načine izkazovanja znanja v enovitem zapisu.

Učenec lahko izkaže svoje znanje na različne načine:

- » z likovnim izdelkom ali likovno mapo,
- » ob zagovoru lastnega izdelka,
- » ob likovni analizi umetnine ali likovnega izdelka,
- » v likovni skicirki ali vizualnem dnevniku,
- » v okviru samostojne ali skupinske projektne naloge,

- » s poročilom o delu,
- » v ustni ali pisni obliki.

9 Priporočila za izvedbo v pri delu z otroki s posebnimi potrebami

Učenci s posebnimi potrebami so otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci z avtističnimi motnjami in otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami.

Učencem s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami učitelj preko dobre (inkluzivne) poučevalne prakse ter prilagoditev, opredeljenih v učenčevem individualiziranem programu, zagotavlja prilagojeno izvajanje učnega procesa in procesa preverjanja in ocenjevanja znanja. Poznavanje in **upoštevanje učenčevih primanjkljajev, ovir oz. motenj narekuje fleksibilno uporabo didaktično-metodičnih pristopov in ugotavljanje doseganja standardov znanja.**

Strokovna skupina z vključenimi vsemi učitelji, ki poučujejo učenca na šoli, pripravi individualizirani program izobraževanja za učenca, ki vključuje prilagoditve v izvajanju procesa pouka ter v procesu preverjanja in ocenjevanja znanja. Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v devetletni osnovni šoli v 5. členu navaja: »Za učenca s posebnimi potrebami, ki je usmerjen v izobraževalne programe s prilagojenim izvajanjem, se pri preverjanju in ocenjevanju znanja upoštevajo določila tega pravilnika, če z navodili za prilagojeno izvajanje programa osnovne šole za učence s posebnimi potrebami niso določeni drugačni načini ocenjevanja znanja.«

Učitelj prilagaja poti za doseg istega cilja glede na učenčeve posebne vzgojno-izobraževalne potrebe in ne zgolj glede na opredelitev primanjkljaja, ovire oz. motnje (POM). Pomembno je dobro poznavanje učenca in vpliva POM na njegovo celostno funkcioniranje, zato naj učitelji svoje strokovno znanje dopolnjujejo tudi na področju dela z učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami. **Prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa ter učiteljeve pristope tekom leta sproti evalviramo in na podlagi ugotovitev o njihovi učinkovitosti ter učenčevem napredku dopolnjujemo in/ali spreminjamo, po potrebi tudi opuščamo.**

V pomoč so Navodila za delo z učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami v izobraževalnih programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo (2025), ki opredeljujejo nekatere možne prilagoditve pri delu z učenci s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami in so učitelju ob upoštevanju specifik predmeta vodilo pri načrtovanju in poučevanju.

Večina otrok s primanjkljaji lahko v inkluzivno naravnanih poučevalnih pristopih ob učinkoviti vizualizaciji pouka, likovnem ustvarjanju in učiteljevi podpori pri likovni umetnosti učinkovito pridobiva nova znanja in veščine. Pri načrtovanju in izvedbi pouka lahko izstopajo tri skupine otrok s specifičnimi primanjkljaji, zato v nadaljevanju navajamo nekaj predlogov, usmerjenih v delo z njimi.

Slepi in slabovidni otroci oz. otroci z okvaro vidne funkcije

Slepim in slabovidnim otrokom oz. otrokom z okvaro vidne funkcije prilagajamo delo pri ciljih in standardih znanj vseh treh tem. Otrokom, ki težko ločijo barve, prilagodimo npr. usvajanje barvnih tonov in odtenkov, kontrastnih in harmoničnih barvnih odnosov, saj imajo težave z ločevanjem in komponiranjem posameznih barvnih odtenkov. Pri teh otrocih je pomembna dobra osvetlitev učilnice oz. delovnega prostora, kjer

ustvarjajo, zato je smiselno urediti njihovo delovno mesto v bližini neposrednega vira svetlobe (okno ali svetilo). Pri otrocih z barvno slepoto usvajanje barvnih odnosov, kot je npr. komplementarni kontrast, prilagodimo specifični njihove okvare vidne funkcije.

Gibalno ovirani otroci

Skupina otrok z gibalno oviranostjo lahko izkazuje motorične težave pri risanju in slikanju, izdelavi grafike ali na splošno pri rokovanju z materiali, kot sta npr. rezanje papirja, upogibanje žice. Pri takšnih otrocih je smiselno prilagoditi likovno tehniko, s katero bodo lahko dosegli zastavljene cilje in standarde znanj. Pri iskanju rešitev se učitelj lahko nasloni na preproste likovne tehnike, npr. debelejši svinčnik ali oglje, voščenska, tisk s pečatniki, pri katerih je sled materiala neposredno vidna na slikovni površini.

Otroci z avtističnimi motnjami

Pri otrocih z avtističnimi motnjami je pomembna rutina, ki izhaja iz delovnega mesta otroka, jasnih navodil in prilagoditve pristopov. Takšnim otrokom je priporočljivo omogočiti likovne tehnike, s katerimi bodo lahko dosegali cilje in standarde znanj; npr. če se otrok ne zmore izraziti v likovni tehniki tempera zaradi nezmožnosti nadziranja nanosa barv, mu lahko omogočimo slikarsko izkušnjo z voščenkami ali oljnimi pasteli, pri čemer lažje nadzira nanos barv.

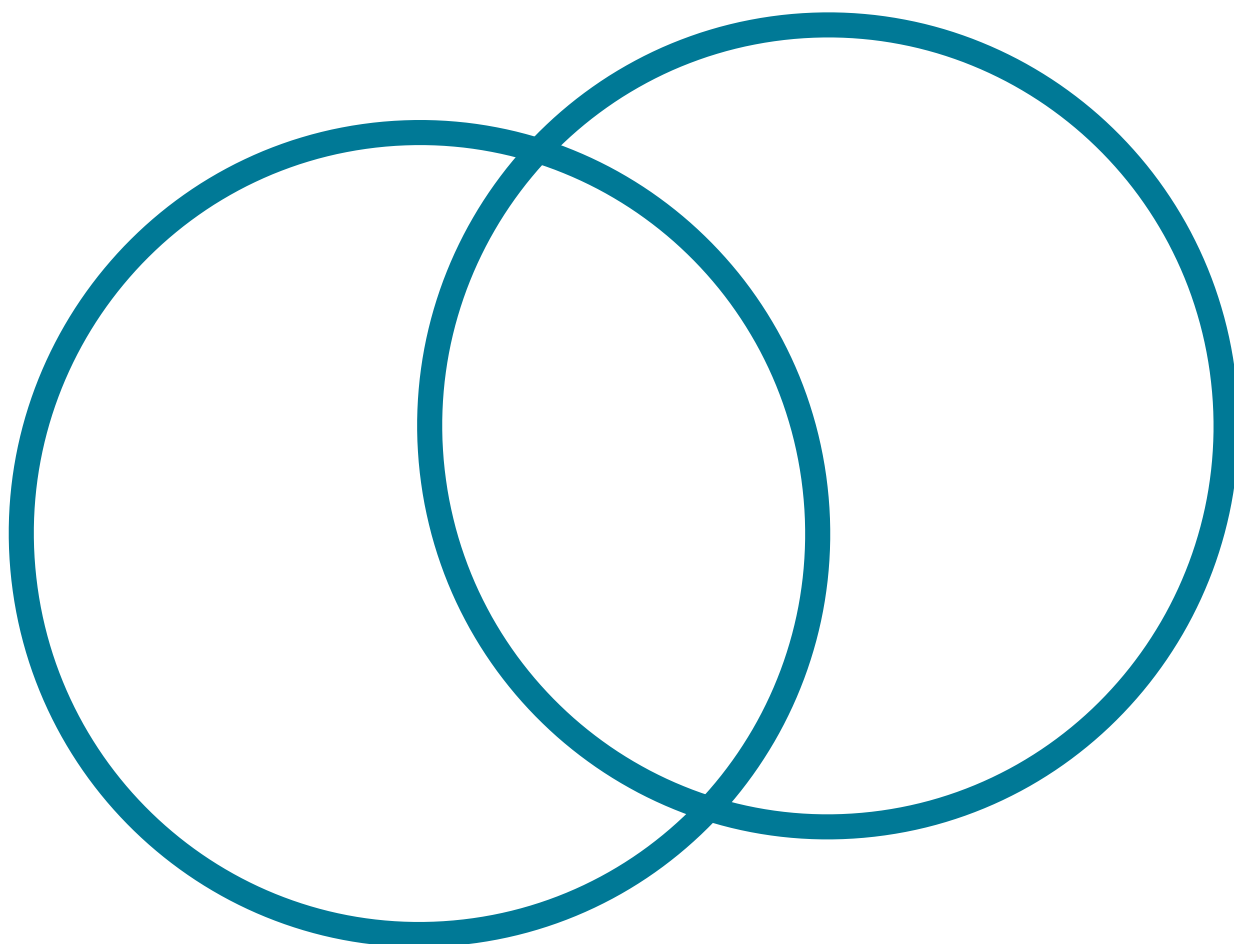
Opomba:

^[1]Prva stopnja tega procesa je priprava ali preparacija, ki se nanaša na odkrivanje likovnega problema in kritično presojanje zbranih informacij. Pogoji za to so odprtost za nove izkušnje, samozaupanje in iznajdljivost. Pri pouku likovne umetnosti se ta stopnja imenuje učenje. Druga stopnja je inkubacija, pri kateri gre do misli svojo pot; zahteva veliko potrpljenja in jo je težko časovno omejiti. Pri pouku likovne umetnosti je to stopnja igre. Tretja stopnja je iluminacija oz. razsvetlitev likovnega problema, pri kateri se pojavi ustvarjalna ideja (pogosto se nam utrne rešitev, ko počnemo nekaj drugega). Pri pouku likovne umetnosti se ta stopnja imenuje stopnja ustvarjanja. Četrta stopnja se nanaša na izvedbo in pomeni čas za delo oz. izvedbo likovnega izdelka. Zadnja stopnja je preverjanje ali verifikacija, ki je namenjena presojanju rezultatov, pri likovni umetnosti pa govorimo o vrednotenju likovnih del učencev.

LIKOVNA UMETNOST

DRUGO VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO OBDOBJE

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

LIKOVNI JEZIK

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema likovni jezik skozi likovno izražanje, vrednotenje likovnih izdelkov in opazovanje umetniških del v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju odpira vstop v osnove likovnega jezika, ki je skupen različnim likovnim področjem. Znanje o likovnih prvinah, ki so ga učenci pridobili v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju, tema povezuje z likovni spremenljivkami in načeli likovnega reda. Namen teme je spodbujanje kompleksnega prepletanja likovnih elementov točka, linija, oblika, ploskev, barva, svetlo-temno in prostor z likovnimi spremenljivkami, velikost, smer, položaj, število, tekstura in gostota ter raziskovanje raznolikih likovnih pristopov s pomočjo načel likovnega reda.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Točka je osnovni gradnik likovnega jezika, ki omogoča učencem izražanje njihovih likovnih idej na različne načine. V drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole se učenci poglobljeno seznanjajo s pomenom točke v likovnem ustvarjanju ter raziskujejo širok spekter možnosti njene uporabe. Spoznavajo različne značilnosti točke, kot so velikost, oblika, položaj, barva in tekstura, ter kako te vplivajo na končni izraz v njihovih likovnih delih.

Linija predstavlja eno ključnih likovnih prvin, s katero se učenci v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju srečujejo na področju likovne umetnosti. Razumevanje in uporaba linije omogoča učencem izražanje njihove likovne domišljije, raziskovanje različnih tehnik in stilov likovnega ustvarjanja in s tem razvijanje estetskega občutka.

Likovna prvina **svetlo-temno** se povezuje z likovnimi prvinami: linija, ploskev in barva. Svetlo-temni kontrast je ključna likovna prvina, ki omogoča učencem raziskovanje in izražanje igre med svetlobo in senco ter ustvarjanje vizualnih učinkov, ki obogatijo njihovo likovno ustvarjanje.

V likovni umetnosti je **oblika** ena najbolj izrazitih likovnih prvin, saj omogoča umetniku vizualno izražanje njegovih idej. Vsako obliko lahko določa barva in vsak prostor je omejen z določeno obliko. V naravi in oblikovanju se srečujemo z oblikami, ki so določene s svojimi zunanjimi mejami, saj snovi brez oblike ne obstajajo. Oblike se lahko povezujejo med seboj in z drugimi likovnimi prvinami, da ustvarijo nove celote. Učenci v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju spoznavajo **ploskev** v likovnem delu z različnih vidikov. Čeprav je po naravi ploskev dvodimenzionalna, jo lahko v tridimenzionalnem prostoru upogibamo, lomimo, sestavljamo ali prepletamo.

Barva kot prvina v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju vstopa v šolski prostor z vidika razumevanja ureditve barv v barvnem krogu in odnosov med barvami, ki nastanejo na podlagi sestavljanja raznolikih barvnih odnosov ali mešanja barv.

Likovna prvina **prostor** v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju vstopa v učni proces z vidika prvih zavestnih korakov prikaza iluzije prostora na dvodimenzionalni površini, kot tudi z vidika oblikovanja prostora v kiparskih ali arhitekturnih delih.

LIKOVNI JEZIK

CILJI

Učenec:

- : ob usmerjenem opazovanju in vrednotenju umetnin spozna likovni jezik,
SC (5.1.2.1 | 3.1.2.3 | 3.1.4.2)
- : spozna likovni jezik skozi likovno izražanje na različnih likovnih področjih,
SC (3.1.2.2)
- : ob uporabi različnih izraznih sredstev pridobi izkušnje na področju likovnega izražanja,
SC (5.3.1.1 | 3.1.2.2 | 3.1.2.3)
- : razvija občutek za gradnjo lastnega likovnega izdelka,
SC (5.3.2.2 | 3.1.2.3 | 2.2.1.1)
- : ob upoštevanju zakonitosti likovnega jezika pri likovnem izražanju razvija individualni likovni izraz.
SC (5.3.5.1 | 2.4.3.1 | 1.3.4.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » uporabi različne likovne elemente (točka, linija, ploskev),
- » razvrsti in uporabi različne velikosti in teksture oblik,
- » prepozna in pojasni likovne spremenljivke,
- » razume mešanje osnovnih barv za pridobivanje svetlostnih in barvnih odtenkov in jih uporabi v lastnem likovnem izdelku,
- » razlikuje tople od hladnih barv in utemelji njihovo uporabo v likovnem izdelku,
- » razume prostor in njegove značilnosti,
- » v likovnem izdelku osmišljeno uporabi različne likovne prvine,
- » opiše značilnosti likovnega jezika v lastnem likovnem izdelku in likovnih izdelkih vrstnikov.

TERMINI

- točka ◦ linija ◦ ploskev ◦ oblika ◦ barva ◦ prostor ◦ likovne spremenljivke ◦ velikost ◦ položaj ◦ smer
- tekstura ◦ število ◦ gostota ◦ mera ◦ ritem ◦ ponavljanje ◦ simetrično in asimetrično ravovesje
- enotnost celote ◦ gradnja likovnega izdelka od dela k celoti in od celote k detajlu

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V okviru tematskega sklopa likovni jezik učitelj spodbuja učence k raziskovanju osnovnih konceptov likovnega jezika. Razumevanje teh konceptov je ključno za razvoj ustvarjalnosti. Ustvarjalni proces se pri likovnem izražanju začne z opazovanjem pojavov v naravi in okolju našega bivanja. S tem spodbujamo razvoj estetskega zaznavanja in občutka za podrobnosti. Pomembno je, da učitelj ustvarja okolje, v katerem se učenci počutijo varne in sprejete, da lahko izražajo svoje ideje, čustva in doživetja skozi likovno ustvarjanje. Na podlagi prepoznanih pojmov likovnega jezika, pridobljenih z opazovanjem,

učitelj spodbudi učence, da razpravljajo o tem, kako umetniki uporabljajo likovni jezik v svojih delih in kako lahko učenci to uporabijo v svojem ustvarjalnem procesu. Učitelj učence vodi pri opazovanju in analiziranju umetniških del. Pri tem jih spodbuja, da prepoznajo in vrednotijo uporabo likovnega jezika v delih znanih umetnikov in vrstnikov ter razmišljajo, kako lahko uporabijo elemente likovnega jezika v svojih likovnih delih oz. svojem ustvarjalnem procesu. Učitelj učence uči sistematično prepoznati lastnosti likovnih prvin in opredeliti likovne spremenljivke, ki so v posameznih delih dominantnejše. Učence usmerja v prepoznavanje različnih načel likovnega reda in sistematično kvalitativno ovrednotenje. Učenci poglobljajo občutek za povezovanje pojmov likovnega jezika z likovnim prakticiranjem. Ob likovnem prakticiranju jih učitelj usmerja v razumevanje različnih načinov uporabe likovnega jezika pri likovnem izražanju in k izgrajevanju lastnega likovnega izraza.

Učence vodi k uporabi likovnega jezika kot sredstva komunikacije in izražanja idej ter občutkov, kar je ključno za njihov celostni razvoj. Spodbuja tudi medpredmetno povezovanje. Učitelj glede na starost učencev postopoma vključuje likovne pojme in njihovo prepletanje v kompleksnejše likovne rešitve. Pri tem spodbuja vsakega učenca, da razvija svoje potenciale in prilagaja metode dela.

V okviru tematskega sklopa *likovni jezik* učitelj med demonstracijo raznolikih likovnih tehnik pojasni uporabo različnih elementov likovnega jezika in njihov vpliv na končni likovni izdelek. Izražanje z različnimi likovnimi mediji in tehnikami učencem omogoča raziskovanje in eksperimentiranje z likovnim jezikom. Učenci analizirajo in vrednotijo uporabo likovnih elementov in njihovih lastnosti na svojih izdelkih, izdelkih vrstnikov ter umetniških delih.

Didaktična priporočila za temo likovni jezik v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju

V učnem procesu učitelj z občutkom usmerja in motivira učence k načrtovanim vsebinam in motivom, ob katerih ob skupnem razglabljanju analizira in utemeljuje likovni jezik.

Učitelj:

- » učencem omogoči usmerjeno opazovanje umetniških del in likovnih del vrstnikov ter jih vodi k prepoznavanju elementov likovnega jezika (točka, linija, oblika, ploskev, barva, prostor);

- » učence spodbuja k vrednotenju umetniških del s pomočjo usmerjenih vprašanj, ki pomagajo razviti kritično mišljenje in vizualno analizo;
- » izbere raznolike umetnine (zgodovinske, sodobne, iz različnih kultur) in jih predstavi na način, ki omogoča primerjavo in spoznavanje različnih likovnih pristopov;
- » poskrbi, da učenci spoznajo lastnosti in možnosti posameznih materialov ter se naučijo, kako jih uporabljati za doseg želenega učinka ali izraza oz. likovnega jezika;
- » vključuje dejavnosti, ki učencem omogočajo razvijanje prostorske predstave in zmožnosti načrtovanja likovnega izdelka;
- » omogoča osebno interpretacijo tem in motivov, pri čemer spodbuja izražanje osebnih izkušenj in pogledov učencev;
- » vodi učence k evalvaciji lastnih likovnih del z namenom prepoznavanja lastnega napredka;
- » vsebine likovnega jezika povezuje medpredmetno (primer ritem pri glasbeni umetnosti, matematiki);
- » spodbuja učence, da prepoznajo likovni jezik kot sredstvo komunikacije (svoja doživetja, misli in občutja z individualno izbiro likovnih prvin glede na svoje osebne lastnosti).

Ob likovnem izražanju učenci uporabljajo točko ter linijo kot osnovni izrazni sredstvi, spoznavajo različne vrste linij in njihovo uporabo. Risbo obogatijo z različnimi linijami in točkami in pri tem razumejo nastanek svetlih in temnih linearnih površin ter nastanek in uporabo rastra v narisanih oblikah in ploskvah. Pri slikanju razumejo sestavo barvnega kroga, barve prve, druge in tretje stopnje, svetlostne in barvne odtenke, barvna nasprotja (svetlo-temno, toplo-hladno) ter barvno harmonijo (sorodnost barv) in njihovo uporabo v likovnem izdelku. Razumejo in prikažejo postopek gradnje likovnega izdelka od dela k celoti. Pri grafiki ločijo med industrijsko in umetniško, spoznavajo grafične pojme (matrica, odtis, avtorska označitev, grafični list, original, naklada), oblikujejo enostavno matrico in odtis ter razumejo in pojasnijo postopek izdelave. Z likovnimi prvinami in likovnimi spremenljivkami (velikost, položaj, smer, tekstura, število in gostota) opazujejo in raziskujejo, kako z njimi v likovnem izražanju spreminjajo obliko in pomen.

Učenci spoznavajo kiparski prostor in njegove značilnosti (otipljiva oblika – plastičnost, prostornina, polna ali prazna, votla plastika). Razlikujejo prostostoječi kip od reliefa (nizki, visoki). Odkrivajo posebnosti celote in sestavnih delov kipa, njegovo obliko, prostornino in barvo ter likovne spremenljivke (površina, velikost). Razlikujejo statični kip od razgibanega in pri oblikovanju kipa upoštevajo njegovo stabilnost. Kipe ločijo po namenu. Učenci razlikujejo vrste arhitekturnih prostorov (notranji in zunanji prostor), sestavne dele prostora, velikosti in oblike prostorov in njihovo opremo.

1 TOČKA

Učenci raziskujejo uporabo točke pri ustvarjanju ritma, gibanja, teksture in kompozicije v svojih likovnih delih. Z razporejanjem točk lahko ustvarjajo iluzije prostora, kar jim omogočajo različne tehnike likovnega ustvarjanja. Točka postane močno orodje, ki omogoča učencem raziskovanje in interpretiranje likovnega sveta na ustvarjalen in izviren način.

Točke uporabljajo tudi za prikazovanje oblik in ploskev ter za ustvarjanje površin s kombinacijo točkovnih in linijskih rastrov. S pomočjo rastrov se učijo ustvarjati različne učinke, kot so homogenost ploskovitosti,

svetlostne razlike, iluzije prostora in različne barvne vrednosti, kar omogoča širše raziskovanje likovnih možnosti in izraznosti.

Učenci točke uporabljajo v risbi, sliki, grafiki, kiparstvu in arhitekturi. Točko uporabijo za prikazovanje oblik, ploskev in tekstur.

Zgledi dejavnosti

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo risbo, pri kateri s pomočjo likovne prvine – s točko – ponazorijo videz površine oz. zgradbo (strukturo) materiala, snovi.
- » Likovne spremenljivke: Točke s pomočjo likovnih spremenljivk (velikost, število, smer, položaj, tekstura) uporabijo za prikazovanje naravne ali umetne površine v oblikah in na ploskvah.
- » Načela likovnega reda: Učenci s pomočjo simetričnega ali asimetričnega ravnovesja s točkami oblikujejo risbo ob upoštevanju odnosa delov do celote v likovni kompoziciji.

2 LINIJA

Učenci se spoznavajo z različnimi vrstami linij (ravne, valovite, lomljene, tanke, debele, kratke, dolge). Ob praktičnem delu in opazovanju umetniških del se učijo, kako lahko z linijami izražajo različne oblike, gibanje, teksture in čustva ter kako različne vrste linij vplivajo na končni izraz likovnega dela. Ob gradnji likovnega izdelka z uporabo linij učenci odkrivajo likovne spremenljivke, kot so velikost, smer, število, gostota, položaj in teža. Spreminjanje teh značilnosti jim omogoča ustvarjanje različnih učinkov, kot so kontrast svetlo-temno, iluzija prostora ter ustvarjanje ritma in harmonije v likovnem delu. Učenci se seznanijo z uporabo različnih linij kot gradbenih elementov v kompoziciji likovnega dela od dela k celoti. Z njimi oblikujejo strukturo, definirajo oblike, ustvarjajo ritem in vzorce ter vzpostavljajo ravnotežje in enotnost. Z eksperimentiranjem z linijami razvijajo lastni likovni slog ter razumejo pomen in vlogo tega likovnega elementa v umetnosti.

Linija kot element gibanja ima različno naravo: lahko je počasna, sunkovita, lomljena, ravna, valovita ali tekoča. Glede na njeno obliko, svetlost, barvnost, debelino in položaj ji lahko določimo izraz. Horizontala deluje spokojno, vertikala aktivno, poševne linije pa vnašajo dinamiko, nemir in nestabilnost. Ravna linija je ostra, trda, hladna in razumska. Kriva je organska, čutna, mehka in topla. Tanka deluje mehko in lirično, debela pa daje vtis dramatičnosti in včasih dekorativnosti. Neenakomerne linije so najbolj organske in dinamične. Ravna lomljena linija deluje trdo, ostro in dinamično, zaradi naglega spreminjanja smeri pa večinoma tudi agresivno in nasilno. Nasproti njej je valovita, ki je mehka, tekoča in blaga. Enakomerna je umirjena, neenakomerna pa živahna, vesela in polna zagona.

Zgledi dejavnosti

- » Likovne prvine: Pri risanju učenci uporabljajo linijo kot likovno prvino za ustvarjanje različnih oblik, vzorcev in kompozicij.
- » Likovne spremenljivke: Učenci uporabljajo likovne spremenljivke, ki vključujejo debelino linij, smer, položaj in velikost oblik ter različne teksture, da bi ustvarili raznolikost in zanimive vizualne učinke. Z goščenjem in redčenjem linij ustvarjajo svetlo-temne učinke v oblikah in na ploskvah.
- » Načela likovnega reda: Učenci oblikujejo likovni izdelek, ki vključuje ravnovesje, enotnost, dominantnost in ritem. Risbo gradijo od dela k celoti.

3 SVETLO-TEMNO

Učenci se učijo prepoznavati kontrast med svetlobo in temo ter razlikovati med svetlimi in temnimi deli likovnega dela. Spoznavajo redko in gosto nizanje linij, s katerimi lahko ustvarijo občutek prostorske globine ter poudarijo oblike in teksture predmetov. Razporejajo svetle in temne šrafirane ploskve. Seznanijo se z barvnim kontrastom med svetlimi in temnimi barvami ter razumejo, kako ta kontrast vpliva na dožemanje likovnih del. Spoznavajo vlogo svetlo-temnega kontrasta pri razporeditvi elementov v kompoziciji ter kako lahko z njim dosežejo ravnotežje in dinamičnost v likovnih delih.

Zgledi dejavnosti

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo sliko, pri kateri s pomočjo likovne prvine svetlo-temno uporabijo različne svetlostne vrednosti ene barve.
- » Likovne spremenljivke: Učenci s svetlenjem in temnenjem ustvarjajo občutek globine prostora in smeri (gibanja) ter poudarjajo oblike in teksture predmetov.
- » Načela likovnega reda: Učenci spoznavajo vlogo svetlo-temnega kontrasta pri razporeditvi elementov v kompoziciji ter kako lahko z njim dosežejo ravnotežje (uravnotežena razporeditev svetlih in temnih območij), ritem (ponavljajoči vzorci svetlih in temnih tonov) in dinamičnost (močan kontrast med svetlim in temnim) v likovnih delih. Pri ustvarjanju likovnega izdelka z uporabo svetlo-temnega kontrasta je pomembno upoštevati, kako vsak posamezni del vpliva na celotno kompozicijo.

4 OBLIKA

Učenci se zavedajo, da oblike prepoznavamo na podlagi razlikovanja med figuro in ozadjem. Učenci ob praktičnem delu in analizi likovnih del spoznavajo pomembnost oblike pri ustvarjanju likovnih izdelkov. Učenci drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja se z oblikami izražajo na različnih področjih likovnega ustvarjanja. S praktičnim delom, analizo likovnih izdelkov in eksperimentiranjem razvijajo svoj likovni izraz in likovno domišljijo ter spoznavajo pomen oblik v različnih kontekstih likovnega ustvarjanja.

Zgledi dejavnosti

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo sliko z razporejanjem oblik v likovno kompozicijo.
- » Likovne spremenljivke: Učenci razporejajo oblike, upoštevajoč njihovo velikost, teksturo, položaj, smer, gostoto in število. S tem ustvarjajo iluzijo prostora na dvodimenzionalni podlagi.
- » Načela likovnega reda: Učenci spoznavajo, kako lahko z oblikami dosežejo ravnotežje, ustvarijo ritem, izpostavijo dominantnost in gradijo likovni izdelek od dela k celoti.

5 PLOSKEV

Učenci raziskujejo različne vidike oblikovanja in izražanja s ploskvijo (več točk oblikuje ploskev, linija omejuje ploskev, barva zahteva ploskovit nanos). Spoznavajo, kako prepoznavati, izražati in utemeljevati značilnosti ploskve v svojih likovnih izdelkih ter delih vrstnikov. Ozaveščajo pomen razporeditve ploskev v kompoziciji od dela k celoti ter njen vpliv na celotno likovno delo. Učenci spoznavajo, kako lahko ploskev vpliva na razumevanje prostora ter kako jo lahko uporabijo za izražanje različnih vzdušij in občutij. Z likovnimi

spremenljivkami (velikost, število, položaj, smer, gostota) oblikujejo navidezni prostor in razumejo ploskev kot gradnik kiparskega in arhitekturnega prostora. Pri oblikovanju slikovnih površin znajo na različne načine kombinirati ploskve med seboj.

Zgledi dejavnosti

- » Likovne prvine: Učenci s ploskvami oblikujejo relief. Oblikujejo nizki ali visoki relief, pri tem nastajajo ploskve različnih oblik, višin in površin, kar pripomore k temu, da plastična prostornina ulovi svetlobo in senco (svetlo-temno).
- » Likovne spremenljivke: Z likovnimi spremenljivkami spreminjajo velikosti, smeri in položaje ploskev pri oblikovanju reliefa.
- » Načela likovnega reda: Učenci spoznavajo, kako s ponavljajočim ritmom izbranih ploskev ustvarijo simetrično ravnovesje in gradijo relief od delov do celote v likovno kompozicijo.

6 BARVA

Učenci spoznavajo osnovne pojme: primarne barve (rdeča, modra, rumena), sekundarne barve (nastanejo z mešanjem primarnih barv) in terciarne barve (nastanejo z mešanjem primarnih in sekundarnih barv). Razumejo koncept barvnega kroga, v katerem so barve razporejene glede na medsebojne odnose. Spoznavajo postopek mešanja barv in kako nastajajo nove barve. Spoznavajo barvne kontraste (toplo-hladni, svetlo-temni, komplementarni) ter kako te lastnosti in nasprotja vplivajo na zaznavanje barv in njihovo uporabo v likovnih delih. Raziskujejo simbolni pomen barv v umetnosti in kulturi ter kako lahko barve vplivajo na razpoloženje, čustva in dožemanje likovnih del. Učenci se navajajo, da lahko barve uporabijo za ustvarjanje ravnovesja, poudarkov, kontrastov in harmonije v kompoziciji likovnih izdelkov. Znanje o barvah je ključno za razvoj likovnega izraza učencev, saj jim omogoča razumevanje in uporabo barvnih principov ter ustvarjanje vizualno bogatih in izraznih likovnih del.

Zgledi dejavnosti

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo sliko z mešanjem različnih barv iz barvnega kroga, pri čemer se barva svetli ali temni, obenem pa se tudi spreminja. Pri tem nastanejo različni barvni odtenki.
- » Likovne spremenljivke: Barvne ploskve s pomočjo likovnih spremenljivk, velikostjo, smerjo, položajem uporabijo pri oblikovanju slike.
- » Načela likovnega reda: Učenci s pomočjo simetričnega ali asimetričnega ravnovesja z barvnimi ploskvami oblikujejo sliko, upoštevajoč odnos delov do celote v likovni kompoziciji.

7 PROSTOR

Z likovnim izražanjem učenci ozaveščajo in razumejo postopke prikazovanja prostora na ploskvi s pomočjo različnih vrst, velikosti in oblik linij, svetlenja in temnenja barve, svetlo-temnega in toplo-hladnega kontrasta in s tem ustvarjajo občutek iluzije prostora, smeri (gibanja) ter poudarjajo oblike in texture predmetov. Spoznajo različne vrste prostorov (notranji in zunanji), njihove sestavne dele, velikosti in oblike ter opreme. Znanje o značilnosti prostora ozaveščajo z lastnim gibanjem v prostoru. Seznanijo se s sodobnimi načeli in principi gradnje arhitekturnega prostora. Spoznajo posebnosti kiparskega prostora, zanj je značilna prostornina (volumen), ki pa je lahko prazen (lupina) ali poln (masa, gmota materiala).

Zgledi dejavnosti

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo lupino, ki je sestavljena iz tal, stropa in sten oblikovanega prostora. Ima dolžino, višino in širino in je različnih oblik. Pri tem uporabljajo likovne prvine ploskev, oblika in prostor.
- » Likovne spremenljivke: Z likovnimi spremenljivkami velikost, smer, in gostota spreminjajo ploskve in arhitekturne elemente in jih sestavljajo v osnovno konstrukcijo arhitekturnega prostora.
- » Načela likovnega reda: Pri oblikovanju uporabijo načelo odnosov delov do celote in pazijo na stabilnost arhitekturne konstrukcije.

LIKOVNE TEHNIKE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema likovne tehnike v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju spodbuja likovno izražanje in raziskovanje različnih tradicionalnih in sodobnih likovnih tehnik in njihovega kombiniranja. Kombiniranje predstavlja nadgradnjo spoznavanja specifičnih likovnih tehnik v prvem vzgojno-izobraževalnem obdobju in izhaja iz neposrednega raziskovanja ali posredne demonstracije, pri čemer se pri pouku povezujejo značilnosti likovne tehnike z raznolikimi možnostmi njenega izraza. Skozi avtentične in osmišljene likovne naloge učitelj načrtuje različne izvedbe tradicionalnih in sodobnih likovnih tehnik ter načinov likovnega izražanja. Tema pogloblja znanje o likovnih tehnikah, materialih in pripomočkih ob praktičnem delu učencev, ki spoznavajo likovne tehnike in njihovo uporabo v lastnih likovnih izdelkih, likovnih izdelkih sošolcev ter umetninah. Tema spodbuja rabo likovnih tehnik različnih področij likovnega ustvarjanja (oblikovanje na ploskvi – risanje, slikanje, grafika; oblikovanje v prostoru – kiparstvo, arhitektura; oblikovanje uporabnih predmetov).

LIKOVNE TEHNIKE

CILJI

Učenec:

- : spoznava značilnosti različnih likovnih tehnik določenega likovnega področja,
SC (5.3.5.3 | 3.1.3.1 | 2.3.2.1)
- : spoznava in raziskuje izrazne možnosti različnih likovnih tehnik tudi s pomočjo digitalne tehnologije,
SC (4.3.1.1 | 5.1.2.1 | 2.1.3.1)
- : preizkuša možnosti kombiniranja različnih likovnih tehnik,
SC (3.1.3.1 | 3.1.2.3 | 2.1.3.1)
- : ob uporabi različnih likovnih tehnik pridobiva izkušnje za rokovanje z različnimi likovnimi materiali in pripomočki,
SC (5.3.5.3 | 3.1.1.1 | 3.1.3.1)
- : razvija občutek za izražanje v različnih likovnih tehnikah,
SC (3.1.1.1 | 3.1.2.3 | 2.4.3.1)
- : prepoznava in vrednoti likovnotehnične pristope v delih umetnikov in vrstnikov ter v lastnih likovnih izdelkih.
SC (5.3.5.2 | 2.3.1.2 | 1.3.4.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » izkaže razumevanje postopkov v izbrani likovni tehniki na različnih likovnih področjih,
- » izkaže razumevanje za izrazne možnosti likovnih tehnik in jih uporabi v likovnem izdelku,
- » pozna in uporablja različne likovne tehnike,
- » v likovnem izdelku kombinira različne likovne tehnike in jih poveže v celoto likovnega izdelka,
- » ustrezno rokuje z različnimi likovnimi materiali in pripomočki.

TERMINI

- načini uporabe likovnih tehnik
- načini kombiniranja likovnih tehnik
- mešanje barv
- Matrica
- odtis
- grafični list
- značilnosti grafike (zrcalnost, označitev, reproduktibilnost)
- tehnike visokega in ploskega tiska
- umetniška in industrijska grafika
- vrste kipov (relief, prostostoječi kip)
- površina kipa
- keramika
- materiali v arhitekturi
- animacija
- domača obrt

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V okviru tematskega sklopa likovne tehnike učitelj vzpostavlja spodbudno učno okolje, v katerem se učenci posredno in neposredno spoznavaajo z likovnimi tehnikami in jih kombinirajo. Pomembna je takšna organizacija razreda in učnega procesa, da so učenci postavljeni v vlogo raziskovalca likovnih materialov, s čimer spodbujamo konstruktivno mišljenje. Učenci ob tem razvijajo raznovrstne motorične spretnosti, ki jih potrebujejo pri drugih dejavnostih, kot je npr. pisanje.

Učitelj v razredu spodbuja učence k spoznavanju raznolikih likovnih tehnik, ki jih didaktično umešča smotno glede na zahtevnost in kompleksnost. Likovne tehnike prilagaja specifičnim spretnostim posameznih učencev. Z vstopom v šolski prostor učenci spoznavaajo preproste likovne tehnike, kot so svinčnik, oljni pastel, kolaž, modeliranje gline, ki jih kasneje nadgradijo s kompleksnejšimi likovnimi tehnikami, kot so luščenka, linorez, klesanje mavca idr., ter njihovim kombiniranjem. Pri starejših učencih namenja pozornost uporabi sodobnih oblik likovnega izražanja, kot so performans, digitalna in računalniška animacija, video, land art, instalacija.

Uvajanje nove likovne tehnike naj bo usmerjeno v vajo oz. urjenje veščine določene tehnike, senzibiliziranje oz. razvijanje in usvajanje značilnosti v uvodnem delu preko psimohomotorične učno-vzgojne strategije. Njeno raziskovanje se nadaljuje v likvounustvarjalnem delu učencev.

Učitelj lahko s primerno izbiro likovne tehnike pomembno vpliva na motivacijo učencev za likovno izražanje. Isti likovni problem lahko v razredu učenci rešujejo z različnimi likovnimi tehnikami. Učitelj usmerja učence tudi v vrstniško pomoč, pri čemer ti ob vrednotenju tehniškega vidika likovnega dela prenašajo izkušnje drug na drugega.

Določene likovne tehnike, kot je npr. tempera ali modeliranje gline, lahko učitelj didaktično umešča v katero koli vzgojno-izobraževalno obdobje in pri tem prilagodi nivo kriterijev uspešnosti. Ob spremljavi lastnih likovnih izdelkov (likovna mapa, portfolio) znotraj iste likovne tehnike lahko učenci spremljajo svoj napredek in razvoj.

Učitelj uvaja likovne tehnike v učni proces neposredno ali posredno. Pri neposrednem uvajanju učenci sami raziskujejo in spoznavajo likovne tehnike, s katerimi bi se izrazili v svojih likovnih delih, jih kombinirajo med seboj, eksperimentirajo z različnimi pristopi in materiali ter ob tem sistematično opazujejo, kaj se dogaja ob uporabi le-teh.

Postopek uvajanja novih tehnik je zamuden; pomembno je, da imajo učenci dovolj časa za raziskovanje. Uvajanje novih likovnih tehnik lahko deluje na učenca motivacijsko do te mere, da se lahko znotraj didaktične enote povsem posveti zgolj raziskovanju likovne tehnike. Zato priporočamo procesno naravnani učni proces in podporo učencem pri odprtem raziskovanju, pri čemer ima pred končnim izdelkom prednost izkušnja, ki jo učenec pridobi.

Pomembno je, da učenec skozi celotno izobraževanje od prvega do devetega razreda osnovne šole spozna različne likovne tehnike, ki so tipične za posamezna likovna področja, in jih tudi kombinira. Pomembno je, da učenec skozi proces spozna tipične risarske, slikarske, grafične in kiparske likovne tehnike ter tehnične pristope oblikovanja v prostoru.

Raziskovanje likovnih materialov, orodij in pripomočkov se v veliki meri medpredmetno povezuje z ostalimi predmetnimi področji, kot so npr. tehnika in tehnologija, biologija, kemija.

Tema likovne tehnike uresničuje skupini cilj trajnostni razvoj z učinkovito rabo likovnih materialov, orodij in pripomočkov in s pristopi za njihovo ponovno rabo. Skupni cilj jezik, državljanstvo, kultura in umetnost pa uresničuje npr. z raziskovanjem tradicionalnih likovnih tehnik, povezanih s kulturno dediščino.

Učitelj naj pri nekaterih likovnih nalogah učencem omogoči individualno izbiro likovnih materialov, orodij in pripomočkov ter likovnih tehnik. S tem pristopom uresničuje diferenciran način poučevanja in učenja, ki spodbuja ustvarjalnost ter osebno izražanje učencev in jim omogoča, da se povežejo s svojimi interesi in sposobnostmi. Svoboda izbire likovnih materialov, orodij in pripomočkov pri učencih povečuje motivacijo in hkrati razvija njihov individualni likovni izraz.

Zgled dejavnosti

- » Pri upodabljanju tihožitja lahko učenci izbirajo med različnimi tehnikami, ki jih določi učitelj, npr. risanje z ogljem, flomastrom, slikanje s tempera barvami ali uporaba kolaža. Učitelj predstavi značilnosti vsake tehnike, vključno s tem, kako posamezna tehnika vpliva na končni rezultat, in se sklicuje na konkretne umetniške primere. Izbirnost omogoča učencem razvoj kritičnega mišljenja ter pridobivanje sposobnosti vrednotenja različnih umetniških praks, kar dodatno obogati njihovo ustvarjalno izkušnjo.

Didaktična priporočila za temo likovne tehnike v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju

V drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju spodbujamo učence k samostojnosti pri pripravi delovnega prostora in materialov ter njihovi uporabi, rokovanju s pripomočki, hranjenju in vzdrževanju pripomočkov. Likovne materiale, orodja in pripomočke samostojno uporabi pri raziskovanju in kombiniranju tehnik.

V nadaljevanju je predstavljen nabor likovnih tehnik, ki niso zavezujoče za učno delo v razredu, pomenijo pa spodbudo za raznolike pristope v ustvarjalnem procesu. Navedene likovne tehnike so primerne za razvijanje različnih veščin in sposobnosti pri učencih. Tako lahko učenci razvijajo ročne spretnosti, občutek za estetiko, likovne sposobnosti, hkrati pa pri njih razvijamo sposobnost reševanja problemov.

Likovna področja	Likovni materiali	Likovne tehnike	Postopki	Orodja in pripomočki
------------------	-------------------	-----------------	----------	----------------------

Risanje	Grafit, oglje, barvni pigment, tempera, tuš idr.	Svinčnik, oglje, barvni svinčnik, suhi pastel, oljni pastel, flomaster, praskanka, luščenka tempera, tuš idr.	Risanje, šrafitiranje, redko in gosto nizanje črt, brisanje, laviranje, pihanje idr.	Pero, trstika, čopič, paleta, podlaga idr.
Slikanje	Tekoči in suhi barvni pigment, suhi in oljni pastel, kamenčki, steklo, pleksi steklo, folija idr.	Pastel, voščenska, flomaster, kreda tempera, gvaš, akvarel, akril, kolaž, mozaik, vitraž idr.	Slikanje, mešanje barv – gosto, redko, prosojno, nizanje, mokro na suho, mokro na mokro, prelivanje, škropljenje, pihanje, lepljenje, trganje, rezanje idr.	Čopič, nastavek, podlaga, krpa, paleta, lonček, lopatica, ščetka, slamica idr.
Grafika	Naravni in umetni materiali, grafična stiskalnica, papir, tiskarska barva, linolej, plastična plošča, lepilo idr.	Tisk naravnih materialov, tisk s pečatniki, šablonski tisk, monotipija, kolažni tisk, frotaž (frottage), kaligrafija, linorez, digitalni tisk idr.	Obdelava matrice, valjanje, vrezovanje, striženje, lepljenje, slikanje, risanje, ročno tiskanje, računalniška obdelava idr.	Grafična stiskalnica, grafična barva, valj, osnutek – matrica, grafični list – odtis, lopatica, računalnik, računalniški tiskalnik idr.
Oblikovanje v prostoru (kiparstvo in arhitektura)	Glina, mavec, vosek, papir, žica, les, stiropor, siporeks, umetne mase, pena, slamice, lesene paličice idr.	Oblikovanje iz naravnih in umetnih materialov: glina, kamen, keramika, les, papir, odpadna embalaža, žica, mavec, stiropor, pena idr.	Modeliranje, gnetenje, valjanje, odzemanje, dodajanje, dolbenje, sestavljanje, pregibanje, zvijanje, mečkanje, rezanje, rezbarjenje, lepljenje, vlivanje, vrezovanje, klesanje idr.	Modelirka, zanka, lesena podlaga, valjar, rezilo idr.

Kombiniranje likovnih tehnik

Likovne tehnike lahko kombiniramo znotraj likovnega področja (npr. likovno področje grafike, pri katerem kombiniramo šablonski tisk in monotipijo).

Tehnike lahko kombiniramo med likovnimi področji (npr. kombiniranje montažnega kipa in tempere).

Učenci ob pomoči učitelja spoznajo kompleksnejšo uporabo osnovnih in kompleksnejših likovnih tehnik, ki za izvedbo zahtevajo več korakov, npr. kombiniranje risarskih tehnik. Učenci postopoma kombinirajo poznane likovne risarske tehnike.

Pri zahtevnejših likovnih tehnikah, pri katerih je zaporedje korakov zelo pomembno za izvedbo, lahko učenci usvajajo likovno tehniko ob učiteljevi demonstraciji tehnike. Pri takšnem pristopu učitelj pojasni posamezne korake, strukturira delo v učilnici po posameznih etapah, otokih ali postajah, da se učenci lažje znajdejo v procesu dela.

Zgled dejavnosti (povezovanje med različnimi likovnimi področji, npr. kiparstvo in grafika)

- » Učenci oblikujejo relief v glini. Vanj vrezujejo poljuben likovni motiv, linija v glini jasno nakazuje svojo tretjo dimenzijo in ploski relief (nizki, globoki, visoki). Na biskvit ali keramiko učenci nanašajo glazuro s pečatniki – dekorirajo relief.

Pri uvajanju in spoznavanju novih likovnih tehnik, pri katerih se učenci velikokrat srečajo s tehničnimi težavami, učitelj dopušča, da slabše rešitve izkoristi za učenje. V takšnem okolju učitelj spodbuja učence k iskanju rešitev in s tem k samostojnemu likovnemu izražanju. Skrbi za konstruktiven dialog in daje uporabne povratne informacije.

Umeščanje digitalne tehnologije v pouk likovne umetnosti terja svoj čas, ki ga učitelj temu primerno načrtuje tudi z vidika, da ne zanemari razvijanja ročnih spretnosti. Prav tako je pomembno, da pri realizaciji skupnega cilja digitalne kompetentnosti ^{SC} (4.3.1.1) učence nauči uporabljati digitalna orodja in jim pri tem pomaga razvijati digitalno kompetenco 3.1 (<https://aplikacija.un.zrss.si/api/link/xsp2uct>). Zaradi lažje izvedbe lahko izvede pouk v računalniški učilnici.

Uporabo raznovrstnih materialov pri pouku likovne umetnosti mora učitelj osmisliti tudi z vidika trajnostne rabe likovnih materialov ter promocijo ekoloških trajnostnih in naravi prijaznih pristopov (2.4.3.1). Načrtuje dejavnosti, v katere umešča reciklažo (star papir, revijalni tisk, ipd.) ali večkratno montažo materialov (zamaški, kocke, blago ipd.). Likovna dela z učenci ustvarja v naravnem okolju, kot je npr. gozd, kjer materiale za svoje skulpture učenci poiščejo v neposrednem okolju (veje, listje, kamni, ipd.).

LIKOVNE VSEBINE V PROSTORU IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema likovne vsebine v prostoru in času v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju spodbuja učence k prepoznavanju posebnosti likovnega prostora v svojem okolju, ki ga spoznavajo in doživljajo ob vrednotenju umetnine in uporabnih predmetov glede na njihovo estetsko vrednost, namen in umestitev v okolje.

Tema izhaja iz odkrivanja povezav likovne umetnosti z drugimi področji umetniškega delovanja (književnost, gledališče, ples, glasba idr.), odzivov nanje ter odnosa do likovne umetnosti kot civilizacijskega dosežka družbe.

Ob tem odpira tema pogled v razvoj socialnih in emocionalnih kompetenc (samozavedanje, samouravnavanje, socialno zavedanje, odnosne spretnosti in odgovorno sprejemanje odločitev) s pomočjo likovnega prakticiranja ter vrednotenja lastnih likovnih del, del vrstnikov in likovnih del umetnikov.

LIKOVNE VSEBINE V PROSTORU IN ČASU

CILJI

Učenec:

- : z likovnega vidika spoznava in raziskuje posebnosti prostora, v katerem živi,
SC (5.1.1.1 | 3.3.1.2 | 1.3.5.1)
- : spoznava pomen estetskega oblikovanja likovnih del in uporabnih predmetov,
SC (5.1.4.1 | 3.1.4.1 | 3.3.1.2)
- : razvija pozitiven odnos do različnih področij likovne umetnosti: risanje, slikanje, kiparstvo, grafika, arhitektura, oblikovanje uporabnih predmetov,
- : odkriva povezave med likovno umetnostjo in drugimi področji umetnosti,
SC (3.3.1.1 | 1.3.1.1)
- : odkriva povezave med likovno umetnostjo in drugimi predmetnimi področji,
SC (5.3.5.3 | 3.3.1.2 | 1.3.5.1)
- : spoznava umetnine v lokalnem okolju in se in ob pomoči digitalne tehnologije odziva na njih v lastnih likovnih izdelkih,
SC (4.2.2.1 | 3.3.4.2 | 1.3.2.1)

○: ob opazovanju umetnin, lastnih likovnih izdelkov in izdelkov vrstnikov prepoznava lastna čustvena stanja in interese,

SC (3.3.1.1 | 3.3.4.2 | 1.3.1.1)

○: oblikuje domišljene likovne izdelke z različno motiviko in različnimi načini likovnega izražanja (po predstavah, domišljiji, spominu, opazovanju).

SC (5.2.2.1 | 3.1.2.1 | 1.3.4.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » se na svoj način z likovnim izdelkom odziva na posebnosti okolja, v katerem živi, ali širše,
- » načrtuje in izvede kompleksnejšo likovno nalogo v povezavi z drugimi področji umetnosti,
- » v lastnem okolju poišče in opredeli likovne izdelke z različnih likovnih področij in pojasni posebnosti njihovega nastanka.

TERMINI

- risanje ◦ slikanje ◦ grafika ◦ kiparstvo ◦ arhitektura ◦ portret ◦ avtoportret ◦ skupinski portret ◦ krajina
- tihožitje ◦ naravni prostor ◦ spomenik ◦ javna plastika ◦ unikatno oblikovanje ◦ umetna obrt
- industrijsko oblikovanje ◦ slikanica ◦ ilustracija ◦ scenografija ◦ strip ◦ naravna in kulturna dediščina
- sodobna likovna umetnost

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj spodbuja aktivno sodelovanje učencev pri raziskovanju nastanka likovnih del ter odkrivanju v njihovem okolju. Poudarja različne načine izražanja in vsebin likovne motivike, prostora in njihovega okolja; povezave med likovnimi področji, likovno umetnostjo in drugimi umetniškimi področji, kot so književnost, gledališče, ples, glasba, ter povezovanje likovne umetnosti z vsakdanjim življenjem in širšo družbeno stvarnostjo. Usmerja učence v odkrivanje in opazovanje predmetov v ožjem in širšem okolju ter jih navaja na objektivno vrednotenje in dojetje njihove estetske vrednosti ter njihovega varovanja v prostoru in času.

Učitelj postopoma spodbuja učence k sistematičnemu in postopnemu raziskovanju ter vrednotenju povezav med tradicionalno in sodobno umetniško prakso. Učence usmerja v razumevanje različnih načinov likovnega izražanja (po spominu, domišljiji, predstavah in opazovanju) ter k odkrivanju posebnosti likovnih vsebin in motivov. V likovne naloge postopoma vključuje sodobne oblike umetniškega izražanja.

Učitelj izbira oblike in metode dela, ki omogočajo močnejše doživljanje likovnih motivov za njihovo spontano (individualno) ustvarjalno upodobitev. Ob upoštevanju njihovih zmožnosti načrtuje individualno delo učencev, delo v parih in skupinsko delo. Dejavnost lahko poteka v učilnici ali izven nje. Izven učilnice lahko načrtuje dejavnost v bližini šole, galeriji, muzeju ali širšem okolju. Učitelj lahko načrtuje učne sprehode, ki učencem omogočajo boljše spoznavanje in poglobljeno doživljanje (z vsemi zaznavnimi kanali, vključno z gibanjem,

vonjem in tipom) predmetov in likovnih del. Učni sprehod učencem omogoči vrednotenje arhitekturnega prostora, javnih kipov ipd. Učni sprehod lahko služi kot motivacija za sproščenejšo likovno izražanje.

Dejavnost izven učilnice lahko učitelj organizira na podlagi opazovanja predmetov in likovnih del ali kot intervencijo v zunanjem prostoru. Prizadeva si omogočiti učencem sodelovanje s kulturnimi ustanovami in strokovnjaki s področja likovne umetnosti. Še posebej spodbuja raziskovanje likovnih umetnin v muzejih in galerijah, v njih organizira likovno dejavnost ter spodbuja učence k aktivnemu sodelovanju pri likovnih aktivnostih v lokalni skupnosti (sodelovanju pri likovnih projektih, ki pozitivno vplivajo na lokalno skupnost). Učitelj lahko organizira razstave likovnih del učencev, ki so ali bodo dostopne širši javnosti. To pri učencih spodbuja samozavest in sposobnost javnega predstavljanja svojega likovnega dela. Učenci se tako navajajo na vrednotenje kulturnih spomenikov v domačem in širšem okolju ter ozaveščajo o pomenu spomenika in skrbi zanj.

Učitelj učence navaja na prepoznavanje posebnosti estetsko oblikovanih predmetov in kvaliteto umetnin ter njihovo varovanje kot kulturno dediščino. Doživljanje in prepoznavanje vsebine likovnih del, njihove estetike in pomena lahko učitelj učencem predstavi s fotografijami, obiski muzejev ali galerij ter drugih kulturnih ustanov, ter neposrednim ogledom v kraju samem. Učencem ponudi tudi možnosti, da povezujejo vsebine likovnih umetnin z motiviko pri lastnem likovnem izražanju, posebno pri oblikovanju del v okviru sodobnih likovnih praks. Učitelj likovne naloge načrtuje za likovno dejavnost pri rednem pouku, lahko tudi v okviru kulturnih dni, ali organiziranju projektnih nalog.

Za raznolikost likovne dejavnosti učitelj organizira neposreden stik z umetniškimi ustanovami, srečevanje z umetniki in drugimi kulturnimi ustvarjalci. Usmerjen je v spodbujanje ustvarjalnosti, samostojnosti, raziskovanje in širjenje razumevanja likovne umetnosti v okviru širšega kulturnega in družbenega konteksta. Pri načrtovanju pouka v okviru kulturnih dni ali projekta se učitelj povezuje v strokovne aktivne in interdisciplinarne time, v katerih sodelujejo učitelji predmetnih področij, ki bodo učencem omogočili širše razumevanje likovne umetnosti. S tem pristopom lahko pomembno spodbuja raznoliko razumevanje likovne umetnosti in njenega vpliva na družbo ter varovanja umetnin kot kulturne dediščine. Učitelj spodbuja učence k raziskovanju snovne in nesnovne kulturne dediščine.

Pri organiziranju projektov učenci lahko združujejo znanje različnih likovnih in drugih področij ter prispevajo k ozaveščanju, razumevanju posebnosti in potreb kulturne dediščine oziroma skrbi zanjo (ohranjanje in varovanja kulturne dediščine, konzervacija, restavracija idr.). Poleg razumevanja pomena kulturne dediščine kot temelja narodne samobitnosti in kulturne istovetnosti učitelj posebej izpostavlja kulturno dediščino kot izhodišče za ustvarjanje novih, ustvarjalnih rešitev ter kot interpretacijo dediščine oziroma izhajanja iz dediščine pri snovanju novih likovnih rešitev.

Učitelj krepi čustvene in socialne veščine tako, da učencem predstavi posebnosti čustvenih in socialnih stanj ob predstavitvi različnih vsebin umetniških del. Pri tem učence usmerja k izražanju čustev pri lastnem likovnem ustvarjanju, razumevanju in sprejemanju različnosti čustev v likovnih delih svojih vrstnikov in spoštovanje letih. Tako prepoznavajo lastna čustva in razumejo njihov vpliv na vedenje. Z vključevanjem posebnosti čustvenih in socialnih vsebin v okviru snovanja likovnih stvaritev učitelj krepi učenčev afektivni razvoj. Posebnosti čustvenih in socialnih vsebin lahko učitelj obravnava ob izbiri likovnih motivov (npr. razmišljanja učencev o različnih čustvih v povezavi z njimi in drugimi, kot so zadovoljstvo, upanje, veselje, žalost, jeza, strah, zaskrbljenost). Tudi sama izvedba likovne dejavnosti in posebnosti dinamike v razredu sta lahko izhodišče za obravnavo posebnosti čustvenih in socialnih veščin. Pri tem učitelj učence usmerja v razumevanje in

sprejemanje lastnih močnih področij, pozitivnega vrednotenja različnosti, regulacije čustev, odpornosti proti stresu in obvladovanja stresa, oblikovanja konstruktivnih čustev do samega sebe, občutka lastne vrednosti in zdrave samozavesti.

Didaktična priporočila za temo likovne vsebine v prostoru in času v drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju

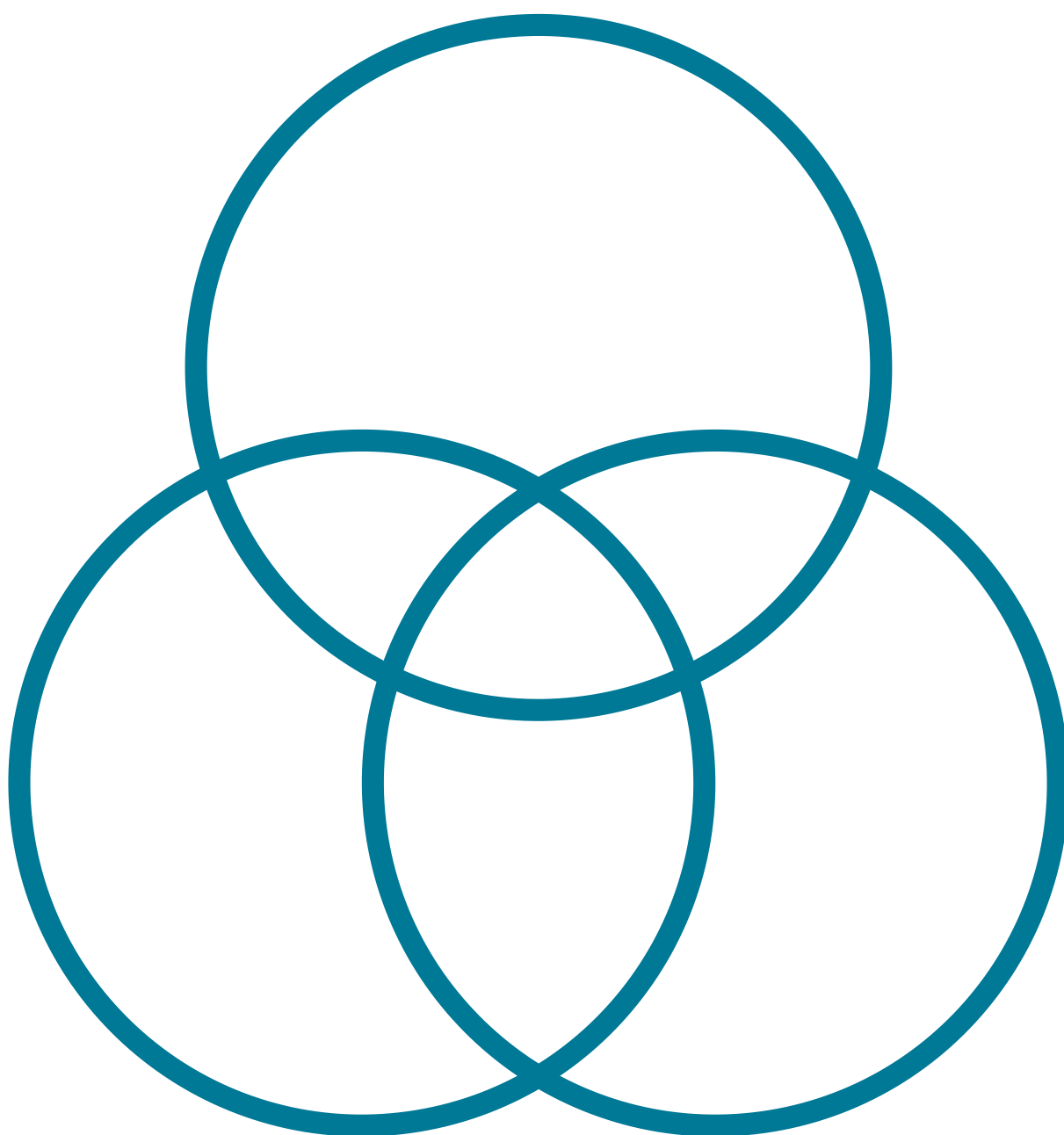
Zgledi dejavnosti

- » Učitelj načrtuje likovno izražanje izven učilnice (npr. risanje po opazovanju v okolici šole, oblikovanje maket v peskovniku, likovno izražanje z najdenimi naravnimi materiali).
- » Učitelj vključuje motive, ki izhajajo iz doživljajskega sveta učenca (vsakodnevna opravila, medsebojni odnosi, interesi, običaji) in učencem omogočijo, da razvijajo samozavedanje (prepoznajo svoja čustva in svoja močna področja).
- » Učitelj omogoči učencem, da se seznani s kulturno dediščino na nevsiljiv in spontan način, npr. spoznajo situlo iz Vač tako, da jo opazujejo na fotografiji; lahko jo opazujejo tudi kot motiv, ki se pojavi na eni od notranjih ilustracij Damijana Stepančiča v Zdravljici Franceta Prešerna (2013), na dokumentih (osebna izkaznica) ali pa v slikanici Alenke Peklar Fant z rdečo kapico (2015). Učenci nato izdelajo posodico iz gline, si zamislijo svojo zgodbo in jo narišejo ali naslikajo na svojo posodico.
- » Učitelj vključuje motive, ki izhajajo iz okolja ^{SC} (2.4.3.1) učencev tako, da spodbudi njihovo domišljijo, npr.: Kakšen bi bil pajek, če bi ga pogledali pod povečevalnim steklom? Kakšne bi bile videti rastline, če bi jih odkrili na nekem novem planetu? Kaj bi se zgodilo, če bi združili dve poznani živali v novo bitje?
- » Učitelj spodbudi učence, da oblikujejo likovno delo z umeščanjem in poustvarjanjem digitalnih vsebin ^{SC} (4.3.2.1) in pri tem razvija digitalno kompetenco 3.2 (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ig0xayi>), pri čemer npr. opazovano umetnino s pomočjo digitalne tehnologije poustvari v obliki animacije ali plakata. Ob vrednotenju likovnih izdelkov učenci lastne digitalne izdelke delijo z učiteljem in sošolci v digitalnih okoljih ^{SC} (4.2.2.1) in pri tem razvijajo digitalno kompetenco 2.2 (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/f8qkhye>).

LIKOVNA UMETNOST

TRETJE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO OBDOBJE

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

LIKOVNI JEZIK

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema likovni jezik v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju razvija, obnavlja, pogloblja, razširja in nadgrajuje znanja likovnega jezika, ki so ga pridobili učenci v nižjih razredih osnovne šole. Tema razširja in pogloblja znanje o likovnih prvinah, likovnih spremenljivkah in načelih likovnega reda. Likovni elementi točka, linija, oblika, ploskev, barva, svetlo-temno, prostor nastopijo v višjih razredih osnovne šole kot gradniki pri likovnem prakticiranju učencev, ki vse bolj samostojno načrtujejo likovna dela. Likovni jezik v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju odpira priložnost kompleksne rabe, načrtnega povezovanja likovnih elementov, raznovrstnih likovnih pristopov ter svobode raziskovanja v iskanju lastnega osebnega izraza učenca.

LIKOVNI JEZIK

CILJI

Učenec:

○: izraža pojme likovnega jezika na različnih likovnih področjih,

SC (3.1.4.1 | 2.2.2.1)

○: razvija zmožnost nadgrajevanja likovnega jezika v likovnem izdelku,

SC (5.2.1.1 | 3.1.4.2)

○: ob likovnem izražanju in vrednotenju umetniških del pogloblja razumevanje spoznanih likovnih pojmov in spoznava nove posebnosti likovnega jezika,

SC (5.2.2.2 | 3.3.2.1)

○: ob likovnem izražanju in vrednotenju umetnin spoznava in pogloblja razumevanje likovnih spremenljivk,

SC (3.1.4.2)

○: ob likovnem izražanju in vrednotenju umetnin spoznava in pogloblja razumevanje principov likovnega komponiranja in principov skladnje likovnega prostora,

SC (3.1.4.2 | 2.1.3.1 | 2.3.2.1)

○: na primerih umetnin analizira likovne elemente, likovne spremenljivke in načela likovnega reda na ploskvi in v prostoru.

SC (5.3.5.1 | 3.1.4.2 | 2.3.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » v likovnem izdelku izkaže razumevanje za vsebinsko in oblikotvorno plast likovnega izdelka,
- » reši likovno nalogo in izdela likovni izdelek ob upoštevanju postavljenih meril likovne naloge,
- » v likovnem izdelku doseže skladnost med idejo in realizacijo,
- » v likovnem izdelku uporabi in pojasni različne kompozicijske rešitve,
- » v likovnem izdelku povezuje raznolike likovne elemente, načela likovnega reda in likovne spremenljivke v uravnoteženo celoto,
- » opredeli likovne prvine na primerih z različnih likovnih področij in jih likovno izrazi v lastnem likovnem izdelku,
- » pozna likovne spremenljivke in jih uporabi pri svojem likovnem izražanju,
- » izkaže razumevanje principov gradnje likovnega dela v lastnem likovnem izdelku.

TERMINI

- točka ◦ linija ◦ svetlo-temno ◦ oblika ◦ ploskev ◦ barva ◦ barvne dimenzije ◦ barvni kontrasti ◦ barvna harmonija ◦ prostor ◦ navidezni prostor ◦ prostorski ključ ◦ pozitivni in negativni kiparski prostor
- arhitekturni prostor ◦ likovne spremenljivke ◦ velikost ◦ smer ◦ tekstura ◦ število ◦ gostota ◦ mera
- presledek ◦ razmerje ◦ ravnesje ◦ simetrija ◦ asimetrija ◦ statično in dinamično ravnesje ◦ estetski red
- enotnost celote ◦ principi likovnega komponiranja ◦ vodoravna kompozicija ◦ navpična kompozicija
- poševna kompozicija ◦ trikotna kompozicija

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V okviru tematskega sklopa likovni jezik učitelj spodbuja učence k raziskovanju osnovnih konceptov likovnega jezika, kot so linija, točka, oblika, barva, ploskev, svetlo-temno, prostor. Razumevanje teh konceptov je ključno za razvoj ustvarjalnosti. Ustvarjalni proces se pri likovnem izražanju začne z opazovanjem pojavov v naravi in okolju našega bivanja. Na podlagi prepoznanih pojmov likovnega jezika, pridobljenih z opazovanjem, učitelj spodbudi učence, da razpravljajo o tem, kako umetniki uporabljajo likovni jezik v svojih delih in kako lahko sami to uporabijo v svojem ustvarjalnem procesu.

Učitelj učence uči sistematično prepoznati lastnosti likovnih prvin in opredeliti likovne spremenljivke, ki so v posameznih delih dominantnejše. Učitelj usmerja učence v prepoznavanje različnih načel likovnega reda in jih sistematično kvalitativno ovrednotiti. Učenci poglobljajo občutek za povezovanje pojmov likovnega jezika z likovnim prakticiranjem. Z likovnim prakticiranjem učitelj učence usmerja v razumevanje različnih načinov uporabe likovnega jezika pri likovnem izražanju in k izgrajevanju lastnega likovnega izraza. Usmerja jih k sistematičnemu in analitičnemu opazovanju likovnega jezika v umetniških delih ter k vrednotenju lastnih likovnih izdelkov in likovnih izdelkov vrstnikov.

Učitelj glede na starost učencev postopoma vključuje likovne pojme in njihovo prepletanje v kompleksnejše likovne rešitve.

V okviru tematskega sklopa Likovni jezik učitelj med demonstracijo likovnih tehnik pojasni uporabo različnih elementov likovnega jezika in njihov vpliv na končni likovni izdelek. Izražanje z različnimi likovnimi mediji in tehnikami učencem omogoča raziskovanje in eksperimentiranje s koncepti likovnega jezika. Učenci analizirajo uporabo likovnih elementov in njihovih lastnosti pri oblikovanju likovnih kompozicij.

Didaktična priporočila za temo likovni jezik v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju

V učnem procesu učitelj z občutkom usmerja in motivira učence k načrtovanim vsebinam in motivom, ob katerih ob skupnem razglabljanju analizira in utemeljuje likovni jezik.

Učitelj:

- » učencem omogoči raziskovanje, izražanje in nadgrajevanje predhodnega znanja na različnih likovnih področjih in/ali njihovih kombinacijah;
- » učence spodbuja, da ob likovnem izražanju uporabljajo terminologijo likovnega jezika, spremlja njihovo razumevanje praktične uporabe pri ustvarjanju likovnih del in jih spodbuja k svobodnemu izražanju;
- » učence vodi pri nadgrajevanju osnovnih likovnih znanj s ciljem razvijanja kompleksnejših likovnih del;
- » spodbuja učence k načrtovanju, eksperimentiranju in preizkušanju različnih kompozicijskih rešitev na ploskvi in pri prostorskem oblikovanju;
- » spodbuja učence, da proučujejo elemente likovnega jezika (likovni elementi, likovne spremenljivke, načela likovnega reda) ob opazovanju in analizi umetniških in lastnih del ter likovnih izdelkov vrstnikov;
- » ob vrednotenju umetniških del učence usmerja v razumevanje, kako posamezne elemente likovnega jezika uporabljamo za doseg določenih vizualnih učinkov in likovnega izraza, in omogoči razpravo, kar pripomore k razvoju analitičnih in kritičnih sposobnosti učencev.

1 TOČKA

Točko učenci uporabijo v likovnih izdelkih takrat, ko želijo, da ujame pogled ali ga zadrži. Na točko vplivajo druge likovne prvine, zato pogosto nastopa v likovnih izdelkih v kombinaciji z njimi. Z uporabo likovnih spremenljivk točka dobi še več izraznih možnosti.

Zgled dejavnosti: PROSTORSKA RISBA Z UPOŠTEVANJEM SVETLO-TEMNIH PLOSKEV

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo prostorsko risbo z linijami in točkami. Točke uporabijo za oblikovanje svetlih in temnih ploskev.
- » Likovne spremenljivke: Učenci s pomočjo likovnih spremenljivk uporabijo točke za oblikovanje iluzije prostora na dvodimenzionalni ploskvi.
- » Načela likovnega reda: Učenci z linijami in točkami oblikujejo risbo, upoštevajoč mersko sorazmerje (proporc) v odnosu delov do celote v likovni kompoziciji in kontrasta med svetlimi in temnimi ploskvami pri prikazovanju iluzije prostora.

Zgled dejavnosti: MAKETA S Poudarkom na fasadi

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo maketo stavbe in točko uporabijo na fasadi. Točke uporabijo za oblikovanje svetlih in temnih ploskev za povečanje navidezne globine prostora ali kot okrasni element, ki pritegne pozornost.
- » Likovne spremenljivke: Točke s pomočjo likovnih spremenljivk uporabijo za oblikovanje okrasnih delov fasade ali za povečanje navidezne globine prostora.
- » Načela likovnega reda: Učenci s točkami oblikujejo maketo v odnosu delov do celote v likovni kompoziciji.

2 LINIJA

Likovno kompozicijo lahko oblikujemo z linijami in točkami, s pomočjo načel likovnega reda (ravnovesje, ritem, dominantnost, simetrično, asimetrično) in uporabo likovnih spremenljivk. S spreminjanjem gostote linij in upoštevanjem prostorskih ključev lahko ustvarimo iluzijo prostora na dvodimenzionalni ploskvi.

Zgled dejavnosti: RISBA S Poudarkom na likovni kompoziciji

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo risbo z linijami, ki jih uporabijo za oblikovanje oblik in ploskev ter iluzije prostora.
- » Likovne spremenljivke: Linije s pomočjo likovnih spremenljivk uporabijo za prikazovanje površin v oblikah.
- » Načela likovnega reda: Učenci na način simetrične ali asimetrične kompozicije z linijami oblikujejo risbo, upoštevajoč odnos delov do celote.

Zgled dejavnosti: RELIEF S Poudarkom na prikazovanju površin

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo relief. Pri oblikovanju uporabijo likovno prvino volumen, ki ga oblikujejo v kombinaciji z obliko, ploskvijo in linijo.
- » Likovne spremenljivke: Linije s pomočjo likovnih spremenljivk uporabijo za prikazovanje površin v oblikah reliefa.
- » Načela likovnega reda: Učenci z linijami oblikujejo relief, odnos delov do celote v statični ali dinamični likovni kompoziciji.

Zgled dejavnosti: RISBA PO OPAZOVANJU ali GRAFIKA

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo risbo ali grafiko z linijami, ki jih uporabijo za oblikovanje oblik, ploskev in prostora.
- » Likovne spremenljivke: Učenci s pomočjo likovnih spremenljivk in prostorskih ključev uporabijo različne vrste linij pri oblikovanju iluzije prostora na dvodimenzionalni ploskvi.
- » Načela likovnega reda: Ob vodenem opazovanju učenci spoznajo proporce človeškega telesa in kako te s pomočjo viziranja prenesejo v likovni izdelek. Učenci z linijami oblikujejo risbo, upoštevajoč mersko sorazmerje (proporc) v odnosu delov do celote v likovni kompoziciji.

3 BARVA

Lastnosti barv (barvni ton – barvnost, svetlost, nasičenost) in barvni odnosi (harmonija svetlih, temnih, komplementarnih, nasičenih, nenasičenih, sorodnih barv) ter kontrast (barva v odnosu do barve, svetlo-temni, toplo-hladni, komplementarni, kvalitetni, količinski) so osnovni gradniki v slikarstvu.

S spreminjanjem svetlosti in nasičenosti (čistosti) barve lahko prikazujemo iluzijo prostora (barvna modelacija – tonsko slikanje, zračna in barvna perspektiva).

Zgled dejavnosti: SLIKANJE S SVETLOSTNIMI ODTENKI

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo sliko s svetlostnimi odtenki (barvna modelacija, tonsko slikarstvo).
- » Likovne spremenljivke: Pri oblikovanju slike uporabijo barvne ploskve s pomočjo likovnih spremenljivk.
- » Načela likovnega reda: Učenci z barvnimi ploskvami oblikujejo sliko, upoštevajoč mersko sorazmerje posameznih delov oblik in v odnosu posameznih delov do celote v likovni kompoziciji.

Zgled dejavnosti: PRIKAZOVANJE PROSTORA V SLIKI S POMOČJO BARVNE PERSPEKTIVE

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo sliko z barvnimi ploskvami v barvni perspektivi z učinkovanjem toplih in hladnih barv.
- » Likovne spremenljivke: Barvne ploskve s pomočjo likovnih spremenljivk uporabijo pri oblikovanju slike.
- » Načela likovnega reda: Učenci z barvnimi ploskvami oblikujejo sliko v odnosu delov do celote v likovni kompoziciji.

4 OBLIKA

Oblike so v naravi ali v oblikovanju omejene s svojimi zunanji mejami, ki jih lahko določamo z likovnimi prvinami, ki obliko napolnjujejo, zamejujejo, orisujejo. Z oblikami lahko gradimo dvodimenzionalni ali tridimenzionalni likovni prostor.

Zgled dejavnosti: GRAFIKA V BARVNI HARMONIJ

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo grafiko (večbarvni linorez) tako, da uporabijo barvno harmonijo.
- » Likovne spremenljivke: Učenci oblikujejo matrico/matrice s pomočjo likovnih spremenljivk in jo pri odtiskovanju uskladijo z barvno harmonijo.
- » Načela likovnega reda: Učenci s pomočjo simetričnega ali asimetričnega ravnovesja z barvnimi ploskvami oblikujejo grafiko, upoštevajoč odnos delov do celote v likovni kompoziciji.

5 PLOSKEV

Ploskev uporabljamo v kombinaciji z linijo, ki ploskev omeji, s točko in barvo, ki ploskve zapolni, in/ali v kombinaciji s svetlo-temnimi ploskvami, ki oblikujejo navidezni prostor. Ploskev uporabljamo samostojno ali v kombinaciji z drugimi likovnimi elementi. S pomočjo likovnih spremenljivk lahko s ploskvami oblikujemo volumen, navidezni, kiparski ali arhitekturni prostor.

Zgled dejavnosti: ORNAMENT IN BARVNI KONTRAST

- » Likovne prvine: Učenci z barvnimi ploskvami oblikujejo ornament (tapeta, rozeta, friz) v komplementarnem kontrastu, ki ga lahko uporabijo v sliki ali grafiki.
- » Likovne spremenljivke: Pri oblikovanju ornamenta v sliki ali grafiki uporabijo barvne ploskve s pomočjo likovnih spremenljivk.
- » Načela likovnega reda: Z likovnimi spremenljivkami spremenjeno ploskev učenci sestavljajo po načelu kontrasta ali harmonije ali dominantnosti delov do celote v likovno kompozicijo.

Zgled dejavnosti: KIPARSKI VOLUMEN

- » Likovne prvine: Učenci s ploskvami oblikujejo kiparski volumen. Ploskev uporabijo za gradnjo kiparskega volumna, ki je sestavljen iz pozitivnega in negativnega prostora.
- » Likovne spremenljivke: Pri oblikovanju kiparskega volumna s ploskvami si pomagajo z likovnimi spremenljivkami.
- » Načela likovnega reda: Z likovnimi spremenljivkami spremenjeno ploskev sestavljajo po načelu kontrasta ali harmonije ali dominantnosti delov do celote v likovno kompozicijo. Pri tem so pozorni na ravnesje in stabilnost.

6 SVETLO-TEMNO

Likovna prvina svetlo-temno se povezuje z likovnimi elementi, ki se za prikaz navideznega prostora – iluzije prostora, povezujejo z linijo, ploskvijo in barvo. V risbi in grafiki s tonskimi linijskimi rastri oblikujejo iluzijo prostora. V kiparstvu svetloba na volumnu, ki je sestavljen iz vbočenih in izbočenih oblik, oblikuje svetlo-temne ploskve, ki povečujejo videz globine prostora. Podobno je v arhitekturi.

Zgled dejavnosti: SVETLO-TEMNO V RISBI IN GRAFIKI

- » Likovne prvine: Učenci pri oblikovanju risbe in grafike pozornost usmerijo na upoštevanje razlik med svetlimi in temnimi deli, ki lahko nastanejo kot prelomi med oblikami in ploskvami, kot razlike med svetlim in temnim, ki nastanejo med dvema različno usmerjenima ploskvama (npr. kocke ali dvema stenama prostora), kot razlike med obliko in ozadjem.
- » Likovne spremenljivke: Pri modelaciji v risbi ali grafiki to lahko oblikujejo s spreminjanjem gostote, npr. z redkim ali gostim nizanem linij na ploskvah ali oblikah. Ob nizanju linij spreminjajo smeri linij in jih uporabljajo za prikaz razlike med svetlim in temnim.
- » Načela likovnega reda: Upoštevajoč razlike med svetlim in temnim, sestavljajo po načelu kontrasta ali harmonije ali dominantnosti delov do celote v likovno kompozicijo.

Zgled dejavnosti: VOLUMEN V KIPARSTVU

- » Likovne prvine: Volumen oblikujejo s poudarkom na vbočenih in izbočenih oblikah, ki v povezavi s svetlobo tvorijo svetle in temne dele kipa. Ob tem spoznajo, kako oblikovati negativni kiparski prostor, ki prodira v pozitivnega, kar še povečuje učinkovanje likovne prvine svetlo-temno.
- » Likovne spremenljivke: S spreminjanjem velikosti, položaja in smeri vbočenih in izbočenih oblik pri oblikovanju nastajajo razlike med svetlimi in temnimi deli kipa ter volumnom.

- » Načela likovnega reda: Upoštevač razlike med svetlimi in temnimi deli kipa, sestavljajo po načelu kontrasta ali harmonije ali dominantnosti delov do celote v likovno kompozicijo.

7 VOLUMEN IN PROSTOR

Volumen je lastnost, opredeljena z višino, širino in dolžino; opisuje prostornino telesa. Volumen v likovni umetnosti povezujemo z likovnimi elementi prostor, ploskev, linija in barva. Učenci likovne spremenljivke uporabljajo, da lažje oblikujejo/prikazujejo volumen po načelih kompozicijskega reda v likovno kompozicijo. Kot iluzijo prostora na dvodimenzionalni ploskvi prostornino teles oblikujemo s pomočjo prostorskih ključev, z modelacijo in modulacijo ter barvno in zračno perspektivo. V tridimenzionalnem prostoru (kiparstvo, arhitektura) z ustrezno izbiro likovnega materiala oblikujemo prostornino teles na način polnega ali votlega volumna.

Zgled dejavnosti: SLIKA V ZRAČNI PERSPEKTIVI

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo iluzijo prostora z barvnimi ploskvami v različnih svetlostnih odtenkih (zračna perspektiva).
- » Likovne spremenljivke: S pomočjo likovnih spremenljivk barvne ploskve urejajo v likovno kompozicijo.
- » Načela likovnega reda: Učenci z barvnimi ploskvami oblikujejo sliko, upoštevajoč mersko sorazmerje posameznih delov oblik in v odnosu delov do celote v likovni kompoziciji.

Zgled dejavnosti: PROSTOSTOJEČI KIP

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo prostostoječo, polno plastiko. Volumen uporabijo v kombinaciji z obliko, ploskvijo in svetlo-temnim.
- » Likovne spremenljivke: S pomočjo likovnih spremenljivk poudarijo volumen pri prostostoječem kipu.
- » Načela likovnega reda: Učenci oblikujejo kip, upoštevajoč dominantnost, odnos delov do celote v statični ali dinamični likovni kompoziciji. Pozorni so na stabilnost kipa.

Zgled dejavnosti: KONSTRUKCIJA ARHITEKTURNEGA PROSTORA

- » Likovne prvine: Učenci oblikujejo konstrukcijo arhitekturnega prostora z arhitekturnimi elementi (steber, preklada, obok, kupola, stopnice, klančine, balkon, niša). Konstrukcijo lahko oblikujejo na skeleten, masiven način ali kombinirano. Pri tem uporabljajo likovne elemente ploskev, oblika in prostor.
- » Likovne spremenljivke: Z likovnimi spremenljivkami spreminjajo ploskve in arhitekturne elemente ter jih sestavljajo v konstrukcijo arhitekturnega prostora.
- » Načela likovnega reda: Pri oblikovanju uporabijo načelo odnosov delov do celote, načelo kontrasta v velikosti in pazijo na stabilnost arhitekturne konstrukcije.

LIKOVNE TEHNIKE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema likovne tehnike v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju ob likovnem izražanju in vrednotenju umetniških del razvija, obnavlja, pogloblja, razširja in nadgrajuje znanje o različnih tradicionalnih in sodobnih likovnih tehnikah, njihovem kombiniranju ter v vzpostavljanju povezav med izborom likovne tehnike, načina izvedbe in likovnim motivom. Z neposrednim in posrednim učenjem likovnih tehnik tema opira vrata spoznavanju kompleksnejših likovnih tehnik, razvoju motoričnih spretnosti in občutku za izrazne možnosti določene likovne tehnike na različnih likovnih področjih (oblikovanje na ploskvi – risanje, slikanje, grafika, oblikovanje v prostoru – kiparstvo, arhitektura, oblikovanje uporabnih predmetov idr.).

LIKOVNE TEHNIKE

CILJI

Učenec:

○: raziskuje izrazne možnosti naravnih in umetnih likovnih materialov (likovnih tehnik),

SC (3.1.2.3 | 2.1.3.1 | 1.3.4.2)

○: razvija veščine in spretnosti pri rokovanju s tradicionalnimi in sodobnimi likovnimi materiali in pripomočki ob uporabi klasičnih likovnih tehnik ali digitalne tehnologije,

SC (4.3.2.1 | 5.2.3.1 | 4.3.3.1)

○: samostojno izbira ponujene likovne materiale in pripomočke (likovne tehnike) in jih kombinira glede na zastavljeno likovno nalogo,

SC (5.3.5.4 | 3.1.3.2 | 2.1.3.1)

○: opisuje postopke uporabe različnih likovnih tehnik z lastnimi besedami.

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

» upošteva izrazne zmožnosti likovnih tehnik in jih uskladi z izbrano vsebino,

» opiše korake postopka izbrane kompleksne likovne tehnike ter jih pojasni ob lastnem likovnem izdelku.

TERMINI

- načini uporabe likovnih tehnik
- načini kombiniranja likovnih tehnik
- konstrukcijska risba
- viziranje
- koloriranje
- globoki tisk
- gibljivi kip
- prostorska postavitve – instalacija
- fotografija
- fotomontaža
- kadiranje
- performans
- vizualne komunikacije
- industrijsko oblikovanje

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

V okviru tematskega sklopa Likovne tehnike učitelj vzpostavlja spodbudno učno okolje, v katerem se učenci spoznavajo z likovnimi tehnikami posredno in neposredno ter jih med seboj kombinirajo. Organizacija razreda in učnega procesa naj bo takšna, da bodo učenci postavljeni v vlogo raziskovalcev likovnih materialov. Ob tem razvijajo raznovrstne motorične in spretnosti, ki jih potrebujejo tudi pri drugih dejavnostih, kot je npr. pisanje.

Učitelj v razredu spodbuja učence k spoznavanju raznolikih likovnih tehnik, ki jih smiselno umešča glede na zahtevnost in kompleksnost. Likovne tehnike prilagaja specifičnim spretnostim posameznih učencev.^[1]

Uvajanje nove likovne tehnike naj bo usmerjeno v vajo oz. urjenje veščine določene tehnike, senzibiliziranje oz. razvijanje in usvajanje značilnosti v uvodnem delu. Njeno raziskovanje se nadaljuje v likovno ustvarjalnem delu učencev.

Učitelj lahko z izbiro likovne tehnike pomembno vpliva na motivacijo učencev za likovno izražanje. Isti likovni problem lahko v razredu učenci rešujejo z različnimi likovnimi tehnikami. Učence učitelj usmerja tudi v vrstniško pomoč, pri čemer učenci prenašajo izkušnje drug na drugega ob vrednotenju tehničnega vidika likovnega dela.

Določene likovne tehnike, kot je npr. tempera ali modeliranje gline, lahko učitelj didaktično umešča v katero koli vzgojno-izobraževalno obdobje in pri tem prilagodi nivo kriterijev uspešnosti. Tako lahko učenci ob spremljavi lastnih likovnih izdelkov (likovna mapa, portfolio) spremljajo svoj napredek in razvoj.

Učitelj naj uvaja likovne tehnike v učni proces neposredno ali posredno. Pri neposrednem uvajanju učenci sami raziskujejo in spoznavajo likovne tehnike, s katerimi bi se izrazili v svojih likovnih delih, jih kombinirajo med seboj, eksperimentirajo z različnimi pristopi in materiali ter ob tem sistematično opazujejo, kaj se dogaja ob uporabi le-teh.

Postopek uvajanja novih tehnik je lahko zamuden, zato je pomembno, da imajo učenci pri tem dovolj časa za raziskovanje. Iz tega razloga učiteljem priporočamo razvijanje procesno naravnane pouka, pri čemer ima prednost izkušnja, ki jo učenec pridobi, pred končnim izdelkom. Raziskovanje likovnih tehnik, materialov in orodij se v veliki meri medpredmetno povezuje z ostalimi predmetnimi področji, kot so npr. tehnika in tehnologija, biologija, kemija.

Pomembno je, da učenec skozi celotno izobraževanje od prvega do devetega razreda osnovne šole spozna različne likovne tehnike, ki so tipične za posamezna likovna področja (tipične risarske, slikarske, grafične in kiparske likovne tehnike ter tehnične pristope oblikovanja v prostoru), in jih med seboj tudi kombinira. Tema likovne tehnike uresničuje skupine cilje področja trajnostni razvoj z učinkovito rabo materialov in pristopi njihove ponovne rabe. Skupne cilje področja jezik, državljanstvo, kultura in umetnost pa tema uresničuje z raziskovanjem tradicionalnih likovnih tehnik, povezanih s kulturno dediščino.

Opomba:

^[1] Z vstopom v šolski prostor učenci spoznajo preproste likovne tehnike, kot npr. svinčnik, oljni pastel, kolaž, modeliranje gline, ki jih kasneje nadgradijo s kompleksnejšimi likovnimi tehnikami, kot npr. luščanka, linorez, klesanje mavca, ter njihovim kombiniranjem. Pri starejših učencih učitelj namenja pozornost uporabi sodobnih oblik likovnega izražanja, kot so performans, digitalna in računalniška animacija, video, land art, instalacija.

Didaktična priporočila za temo likovne tehnike v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju

V tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju učenec nadgrajuje svoje znanje na področju likovnih tehnik, materialov in raznovrstnih načinov rabe (npr. pastozni, lazurni barvni nanos). Priporočljivo je, da se ob klasičnih likovnih tehnikah in postopkih učenci seznanijo tudi s sodobnimi umetniškimi pristopi in materiali (npr. izdelava matrice za suho iglo iz tetrapaka ali CD plošče) ter drugimi umetnimi in naravnimi materiali. Ob upoštevanju trajnostnega vidika priporočamo uporabo odpadnih materialov.

Učenci naj v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju osnovne šole občasno ob učiteljevi pomoči samostojno izbirajo likovne tehnike. Učitelj lahko za učence pripravi za učence izbor likovnih tehnik in jim jih ponudi na izbiro. Naprednejše učence lahko učitelj spodbuja k samostojnemu raziskovanju in uporabi likovnih tehnik, predvsem kadar izhaja potreba po samostojnem raziskovanju likovnih tehnik iz učenčevih interesov in želja.

V učnem procesu naj učenci spoznajo tudi digitalne tehnike in tehnološke pristope, ki so glavno orodje določenih likovnih področij, kot je grafično in industrijsko oblikovanje (digitalna fotografija, video, animacija ipd.). Ob uporabi likovne tehnike spodbujamo učence, da z digitalnimi orodji likovno izrazijo predstave lastnega sveta ^{SC} (4.3.2.1) ter ob tem razvijajo digitalno kompetenco 3.2 (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/iq0xayi>) in sposobnosti reševanja problemskih situacij tako, da ustvarijo ali poustvarijo likovne vsebine, kot so plakat, ovitek za knjigo ipd. Učenci se pri svojem delu z digitalnimi orodji velikokrat srečujejo tudi avtorskimi pravicami ^{SC} (4.3.3.1), predvsem kadar preoblikujejo umetnine oziroma likovna dela znanih avtorjev. Zato je pomembno, da učitelj z učenci spregovori tudi o avtorskih pravicah, njihovi rabi in zaščiti ter jim pomaga razviti digitalno kompetenco 3.3 (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/ncuzo7y>).

V nadaljevanju je nabor likovnih tehnik, ki niso zavezujoče za učno delo v razredu, pomenijo pa spodbudo za raznolike pristope v ustvarjalnem procesu. Navedene likovne tehnike so primerne za razvijanje različnih veščin in sposobnosti učencev. Z njimi jim omogočamo, da znajo uporabljati različna orodja in materiale. Tako lahko razvijajo ročne spretnosti, občutek za estetiko, likovne sposobnosti, hkrati pa jim pomagamo razvijati sposobnost reševanja problemov.

Likovna področja	Likovni materiali	Likovne tehnike	Postopki	Orodja in pripomočki
Risanje	Grafit, oglje, barvni pigment, tempera, tuš idr.	Svinčnik, oglje, barvni svinčnik, suhi pastel, oljni pastel, flomaster, praskanka, luščanka tempera, tuš idr.	Risanje, šrafitiranje, redko in gosto nizanje črt, senčenje – modelacija, brisanje, laviranje, pihanje idr.	Pero, trstika, čopič, paleta, podlaga idr.
Slikanje	Tekoči in suhi barvni pigment, suhi in oljni pastel, kamenčki, steklo, pleksi steklo, folija idr.	Pastel, voščanka, flomaster, kreda, tempera, gvaš, akvarel, akril, kolaž, mozaik idr.	Slikanje, mešanje barv – gosto, redko, prosojno, nizanje, mazanje, mokro na suho, mokro na mokro, barvna modelacija, tonsko slikanje, barvna modulacija, koloristično slikanje, prelivanje, škropljenje, pihanje, lepljenje, trganje, rezanje idr.	Čopič, nastavek, podlaga, krpa, paleta, lonček, lopatica, ščetka, slamica idr.
Grafika	Naravni in umetni materiali, grafična stiskalnica, papir,	Tisk naravnih materialov, tisk s pečatniki, šablonski tisk, monotipija, kolažni tisk, frotaž	Obdelava matrice, valjanje, vrezovanje, striženje, lepljenje, slikanje, risanje, ročno tiskanje, računalniška obdelava idr.	Grafična stiskalnica, grafična barva, valj, osnutek – matrica, grafični list – odtis,

	tiskarska barva, linolejska plošča, plastična plošča, lepilo, CD idr.	(frottage), kaligrafija, linorez, voskorez, stirografija, suha igla, akvatinta, bakrorez, digitalni tisk idr.		lopatica, linolejska plošča, računalnik, računalniški tiskalnik idr.
Oblikovanje v prostoru (kiparstvo in arhitektura)	Glina, mavec, vosek, papir, žica, les, stiropor, siporeks, umetne mase, pena, slamice, lesene paličice idr.	Prostorsko oblikovanje iz naravnih in umetnih materialov: v glini, kamnu, keramiki, lesu, iz papirja, odpadne embalaže, žice, mavca, stiropora, pene idr.	Modeliranje, gnetenje, valjanje, odzemanje, dodajanje, dolbenje, sestavljanje, pregibanje, zvijanje, mečkanje, rezanje, rezbarjenje, lepljenje, vlivanje, vrezovanje, klesanje, filcanje, pletenje idr.	Modelirka, zanka, lesena podlaga, valjar, rezilo idr.
Vidno sporočanje	/	Digitalni mediji idr.	Fotomontaža, kadriranje, animacija, fotografiranje, video idr.	Računalnik (prenosnik, tablica, telefon), fotoaparati, kamera idr.

Ključna naloga tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja je navajanje učencev na vse večjo samostojnost pri načrtovanju in izvedbi likovnega dela. Tudi v tem obdobju je učitelj dolžan upoštevati individualne razlike v njihovem psihomotoričnem razvoju. Učitelj sproti opazuje in spremlja njihovo delo in jim daje kvalitetne in uporabne povratne informacije, ki so povezane s kriteriji uspešnosti za konkretno likovno nalogo. V tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju so prisotne osnovne likovne tehnike, katerih postopki so lahko kompleksnejši. Demonstracija je nujna sestavina učnega procesa. Pri kompleksnejših likovnih tehnikah (npr. grafičnih tehnikah ali kombiniranju likovnih tehnik) učitelj organizira učni proces po korakih (etapah), da se učenci lažje znajdejo v procesu dela.

Uporabo raznovrstnih materialov pri pouku likovne umetnosti mora učitelj osmisliti tudi z vidika trajnostne rabe likovnih materialov ter s promocijo ekoloških trajnostnih in naravi prijaznih pristopov (2.4.3.1). Učitelj lahko načrtuje dejavnosti, v katere umešča reciklažo (star papir, revijalni tisk ipd.) ali večkratno montažo materialov (zamaški, kocke, blago ipd.). Likovna dela z učenci ustvarja v naravnem okolju, kot je npr. gozd, kjer materiale za svoje skulpture učenci poiščejo v neposrednem okolju (veje, listje, kamni ipd.)

LIKOVNE VSEBINE V PROSTORU IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema odkriva življenjski prostor z vidika likovne vrednosti in likovne občutljivosti skozi likovno prakticiranje. Ob likovni senzibilizaciji namenja tema poudarek ugotavljanju raznolikosti kulturne dediščine v okolju, njeno stanje in potrebe (obnova, prenova, namembnost idr.). Odnos do likovne umetnosti tema odpira pri seznanjanju z različnimi institucijami na področju likovne umetnosti v bližnji in širši okolici (npr. galerije, muzeji, institucije ohranjanja in varovanja kulturne dediščine).

Tema vzpostavlja tudi razmislek o pomenu materialne kulture, ki zajema oblikovanje predmetov in njihov pomen v družbi (uporabni predmeti, stavbe, oblačila, denar, orodja).

Tema spodbuja učence na primeru tradicionalnih in sodobnih umetniških praks k raziskovanju in vrednotenju vpetosti likovne umetnosti v vsa področja človekovega delovanja (skrb za okolje, medsebojni odnosi, življenje v skupnosti, družbena vprašanja, čustvena in socialna stanja, čustvene in socialne veščine idr.).

LIKOVNE VSEBINE V PROSTORU IN ČASU

CILJI

Učenec:

- : se seznani s pomenom naravne in kulturne dediščine v povezavi z likovnim oblikovanjem,
SC (3.3.1.2 | 1.3.4.2 | 1.3.1.1)
- : ob vrednotenju umetnin in lastnem likovnem prakticiranju spoznava pojme različnih likovnih področij,
- : razvija občutljivost za funkcionalno, estetsko in izvirno oblikovanje uporabnih predmetov,
SC (3.1.4.2 | 1.3.3.1 | 5.3.5.1)
- : se seznaja z različnimi institucijami na področju likovne umetnosti na lokalni in nacionalni ravni,
SC (3.3.5.3 | 1.3.5.1)
- : se odziva na aktualne pojave v okolju z lastnim likovnim izdelkom,
SC (5.1.5.1 | 3.1.4.2 | 1.3.5.1)
- : raziskuje in vrednoti povezave med likovno umetnostjo in drugimi področji človekovega delovanja,
SC (5.1.2.2 | 3.3.3.1 | 1.3.5.1)

O: oblikuje kompleksnejše likovne izdelke z različno motiviko in različnimi načini likovnega izražanja (po predstavah, domišljiji, spominu, opazovanju).

SC (3.1.5.1 | 1.3.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Učenec:

- » oblikuje skladen in izviren likovni izdelek oz. uporabni predmet kot odziv na posebnosti vsebin kulturne dediščine,
- » oblikuje večplasten likovni izdelek kot odziv na sodobne likovne pristope,
- » načrtuje in izvede problemsko kompleksnejšo medpredmetno povezano likovno nalogo.

TERMINI

◦ risanje ◦ slikanje ◦ grafika ◦ kiparstvo ◦ arhitektura ◦ oblikovanje uporabnih predmetov ◦ grafično oblikovanje ◦ interier ◦ eksterier ◦ žanr ◦ snovna in nesnovna kulturna dediščina ◦ kulturni kontekst ◦ skrb za kulturno dediščino ◦ sodobne umetniške prakse in mediji ◦ konceptualna umetnost ◦ besedna umetnost ◦ krajinska umetnost ◦ umetniška instalacija ◦ intermedijska umetnost ◦ ulična umetnost

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Učitelj spodbuja aktivno sodelovanje učencev pri raziskovanju nastanka likovnih del ter odkrivanju v njihovem okolju. Učitelj poudarja različne načine izražanja in vsebin likovne motivike, prostora in njihovega okolja. Poudarja povezave med likovnimi področji, likovno umetnostjo in drugimi umetniškimi področji, kot so književnost, gledališče, ples, glasba, ter povezovanje likovne umetnosti z vsakdanjim življenjem in širšo družbeno stvarnostjo. Usmerja učence v odkrivanje in opazovanje predmetov v ožjem in širšem okolju ter jih navaja na objektivno vrednotenje in doajmanje njihove estetske vrednosti ter njihovega varovanja v prostoru in času.

Učitelj postopoma spodbuja učence k sistematičnemu raziskovanju in postopnemu raziskovanju in vrednotenju povezav med tradicionalno in sodobno umetniško prakso. Učitelj učence usmerja v razumevanje različnih načinov likovnega izražanja – po spominu, domišljiji, predstavah in opazovanju –, kaj upodabljajo likovni ustvarjalci (likovni motivi), posebnosti likovnih vsebin – portret, avtoportret, skupinski portret, krajina, žanr, glava, glava z oprsem, delna figura (do kolen), cela postava, figura (oblečena, akt). Učitelj postopoma vključuje v likovne naloge sodobne oblike umetniškega izražanja.

Učitelj izbira ustrezne metode dela, ki omogočajo močnejše doživljanje likovnih motivov za njihovo spontano (individualno), ustvarjalno upodobitev, ki jih podkrepi z ustrezno izbiro oblik dela. Upoštevač njihove zmožnosti, načrtuje individualno delo učencev, delo v parih in skupinsko delo. Dejavnost načrtuje za delo v učilnici ali izven nje. Izven učilnice lahko načrtuje dejavnost v bližini šole, galerij ali širšem okolju. Načrtuje učne sprehode, ki učencem omogočajo detajlnejše spoznavanje in poglobljeno doživljanje (z vsemi zaznavnimi

kanali, vključno z gibanjem, vonjem in tipom) predmetov in likovnih del. Učni sprehod učencem omogoči vrednotenje arhitekturnega prostora, javnih kipov itd. in lahko služi kot motivacija za sproščenejšo likovno izražanje.

Dejavnost izven učilnice učitelj organizira na zasnovi opazovanja predmetov in likovnih del ali kot intervencijo v zunanjem prostoru. Učitelj si prizadeva učencem omogočiti sodelovanje s kulturnimi ustanovami in strokovnjaki s področja likovne umetnosti. Še posebno spodbuja raziskovanje likovnih umetnin v muzejih in galerijah, v njih organizira likovno dejavnost ter spodbuja učence k aktivnemu sodelovanju pri likovnih aktivnostih v lokalni skupnosti (sodelovanje pri likovnih projektih, ki imajo pozitiven vpliv na lokalno skupnost). Učitelj lahko prav tako organizira razstave likovnih del učencev, ki so ali bodo dostopne širši javnosti. To spodbuja samozavest in sposobnost javnega predstavljanja svojega likovnega dela. Učenci se tako navajajo na vrednotenje kulturnih spomenikov v domačem in širšem okolju ter ozaveščajo o pomenu spomenika in skrbi zanj.

Učitelj učence navaja na prepoznavanje posebnosti estetsko oblikovanih predmetov in kvaliteto umetnin ter njihovo varovanje kot kulturno dediščino. Doživljanje in prepoznavanje vsebine likovnih del, njihove estetike in pomena lahko učitelj učencem predstavi s fotografijami, obiski muzejev ali galerij ter drugih kulturnih ustanov ter neposrednim ogledom v kraju samem. Učencem ponudi možnosti, da povezujejo vsebine likovnih umetnin z motiviko pri lastnem likovnem izražanju, posebno pri oblikovanju del v okviru sodobnih likovnih praks. Učitelj lahko likovne naloge načrtuje za likovno dejavnost pri rednem pouku, lahko tudi v okviru kulturnih dni, ali pri organiziranju projektnih nalog.

Za raznolikost likovne dejavnosti učitelj organizira neposreden stik z umetniškimi ustanovami, srečevanje z umetniki in drugimi kulturnimi ustvarjalci. Učitelj je usmerjen v spodbujanje ustvarjalnosti, samostojnosti, raziskovanja in širjenja razumevanja likovne umetnosti v okviru širšega kulturnega in družbenega konteksta. Pri načrtovanju pouka v okviru kulturnih dni ali projekta se učitelj povezuje v strokovne aktivne in interdisciplinarne time, v katerih sodelujejo učitelji predmetnih področij, ki bodo učencem omogočili širše razumevanje likovne umetnosti. S tem pristopom lahko učitelj pomembno spodbuja raznoliko razumevanje likovne umetnosti in njenega vpliva na družbo ter varovanja umetnin kot kulturne dediščine. Učitelj spodbuja učence k raziskovanju snovne kot nesnovne kulturne dediščine.

Pri organiziranju projektov učenci lahko združujejo znanje različnih likovnih in drugih področij ter prispevajo k ozaveščanju, razumevanju posebnosti in potreb kulturne dediščine oziroma skrbi zanjo (ohranjanje in varovanje kulturne dediščine, konzervacija, restavracija idr.). Poleg razumevanja pomena kulturne dediščine kot temelja narodne samobitnosti in kulturne istovetnosti učitelj posebej izpostavlja kulturno dediščino kot izhodišče za ustvarjanje novih, ustvarjalnih rešitev, kot interpretacijo dediščine oziroma izhajanja iz dediščine pri snovanju novih likovnih rešitev.

Učitelj krepi čustvene in socialne veščine tako, da učencem predstavi posebnosti čustvenih in socialnih stanj ob predstavitvi različnih vsebin umetniških del. Pri tem učence usmerja k izražanju čustev pri lastnem likovnem ustvarjanju, razumevanju in sprejemanju različnosti čustev v likovnih delih svojih vrstnikov in njihovem spoštovanju. Tako prepoznajo lastna čustva in razumejo njihov vpliv na vedenje. Z vključevanjem posebnosti čustvenih in socialnih vsebin v okviru snovanja likovnih stvaritev učitelj krepi učenčev afektivni razvoj. Posebnosti čustvenih in socialnih vsebin lahko učitelj obravnava ob izbiri likovnih motivov (npr. razmišljanja učencev o različnih čustvih v povezavi z njimi in drugimi, kot so zadovoljstvo, upanje, veselje, žalost, jeza, strah, zaskrbljenost). Tudi sama izvedba likovne dejavnosti in posebnosti dinamike v razredu sta lahko izhodišče za

obravnavo posebnosti čustvenih in socialnih veščin. Pri tem učence usmerja v razumevanje in sprejemanje lastnih močnih področij, pozitivnega vrednotenja različnosti, regulacije čustev, odpornosti proti stresu in obvladovanja stresa, oblikovanja konstruktivnih čustev do samega sebe, občutka lastne vrednosti in zdrave samozavesti.

Didaktična priporočila za temo likovne vsebine v prostoru in času v tretjem vzgojno-izobraževalnem obdobju

Zgledi dejavnosti

- » Učenci na učnem sprehodu ugotavljajo raznolikost kulturne dediščine ter načrtujejo spremembe v prostoru, ki jih lahko nato predstavijo v skici, maketi, fotomontaži ipd.
- » Učenci si ogledujejo umetnine v avtentičnem prostoru (javna plastika, galerije, razstavišča) in izbrano umetnino reinterpretirajo v lastnem likovnem delu.
- » Vrednotenje umetnin in likovnih del vrstnikov učitelj izvede tako, da krepi učenčevo socialno zavedanje (učenci dobijo priložnost, da zavzamejo perspektivo drugega, razvijajo empatijo, pozitivno vrednotijo različne likovne rešitve in spoštujejo različnost).
- » Učitelj s pomočjo zahtevnejših likovnih nalog, ki vključujejo več korakov (npr. zahtevnejše likovne tehnike), učencem omogoči razvoj veščine samouravnavanja. Učenci se s pomočjo neznane situacije, ki jo predstavlja zahtevnejša likovna naloga, soočijo s svojimi čustvenimi odzivi, se navajajo na spoprijemanje s stresom, razvijajo samodisciplino in svoje organizacijske spretnosti.
- » Učitelj izbira likovne motive, ki učencem omogočajo, da izrazijo svoje predstave o svetu, svoje želje, interese, strahove ipd. (Kaj bi se zgodilo, če bi združili preteklost in prihodnost? Kdo sem, ko me nihče ne vidi? Kaj bi se zgodilo, če bi lahko stopil v ogledalo?).

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

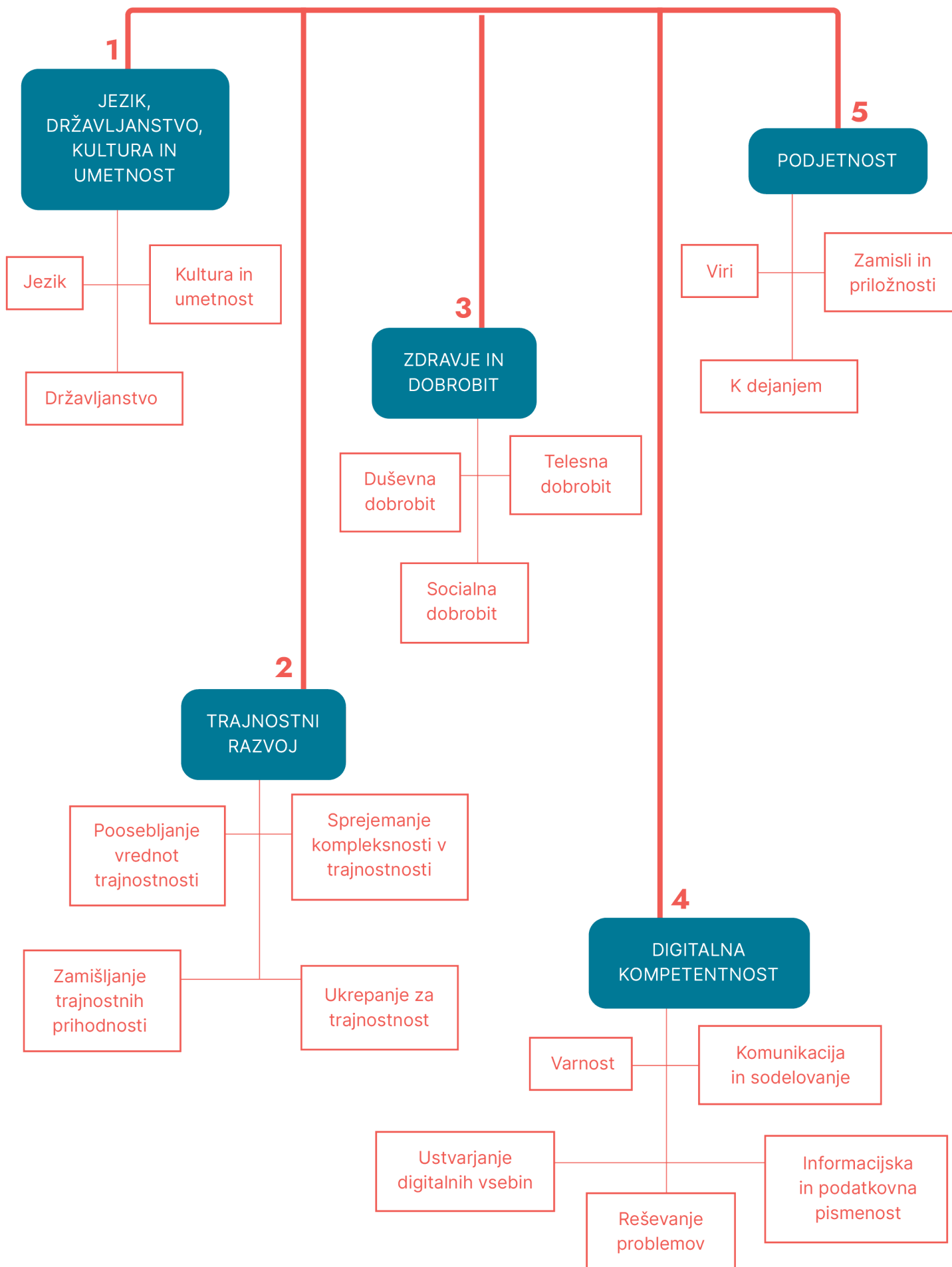
DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Filipčič, V. (ur.). (2015). Opremljanje šol z učili in učnimi pripomočki, 2019. Zavod RS za šolstvo. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/68pda4c>

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega. itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družben položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznavna raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.) tako, da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidnim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.